

Den koloniala erfarenheten i svenska och danska läroböcker: Tysthet eller imperium, rasism eller vänner

En kvalitativ läromedelsanalys med utgångspunkt i hermeneutiken och den komparativa metoden.

Av: Marcus Malmstedt

Handledare: Michal Salamonik

Examinator: Yuliya Yurchuk

Södertörns högskola | Institutionen för Historia och
Samtidsstudier

Kandidatuppsats 15 hp

Ämne | vårterminen 2019

Abstract

The purpose of this study is to examine how Sweden and Denmark explain their colonial experience in textbooks. A comparison will be made between Sweden's colonization of Sápmi and treatment of Samer, and Denmark's colonization of Greenland and treatment of Innuits. To conduct this study a comparative method was utilized, as well as hermeneutic theory which was used to try to understand how the countries explain their colonial experience. The theory applied for this topic was selective traditions in a textbook perspective. The results show that Sweden tones down their colonial experience, and the textbooks differ a lot in (if) and (how) they mention Sweden's experience. The colonization of Sápmi is toned down as well as the treatment of Samer in books written before the new curriculum. The textbooks written after the new curriculum present a less toned down version of Sweden's treatment of Samer. This change is due to changes in society, as Samer have gained a lot more rights in Swedish society, which can be seen in Swedish textbooks. Denmark does not hide their colonial experiences, and the books also have more consensus in their description of Denmark's colonial experience. The books before the new curriculum describe Denmark's colonial experience as proof of the greatness of Denmark's past. The books after the new curriculum describe Denmark's colonial experience in the perspective of slave trade. Slave trade was one of the 29 canon points that entered the Danish curriculum, which could have influenced the Danish textbooks. Denmark's textbooks often describe Denmark as a "good" colonial country, and the textbooks do not describe the treatment of Innuits, which could be explained by that, Denmark's treatment of Innuits does not match with Denmark's national image.

Innehåll

1.0 Inledning	4
2.0 Bakgrund	5
2.1 Danmarks kolonisering	5
2.2 Sveriges kolonisering	5
2.3 Historiekanon och läroplaner i dansk och svensk perspektiv	6
3.0 Syfte och frågeställningar	9
3.1 Teoretiska utgångspunkter	10
3.2 Selektiva traditioner i ett läroboks perspektiv	10
3.3 Tidigare Forskning	13
4.0 Metod	16
4.1 Komparativa metoden	17
4.2 Insamling och bearbetning av material	18
4.3 Urval	19
4.4 Avgränsning	19
5.0 Källmaterial	20
6.0 Undersökning och analys	22
6.1 Koloniseringen	22
6.2 Kolonisering av Lappmarkerna och Grönland	28
6.3 Behandling av samer och inuiter	32
6.4 Resultat	36
7.0 Avslutande diskussion	37
8.0 Sammanfattning	41
9.0 Käll- och litteratur förteckning	43

1.0 Inledning

Läroböcker i historia kan till ögat ses som en tråkig tillställning. Det som däremot öppnade mitt intresse för läroböcker, var det faktum att läroböcker på något vis speglar det samhället de skrevs inom.¹ Under min tid på Södertörns högskola har vi haft några kurser som berört koloniseringen tidsperiod. Det som blev intressant var att det var första gången jag fick höra om Sveriges deltagande i koloniseringen av världen. I hela min skolgång har Sverige målats upp som ett neutralt land, med få felaktigheter i historien. Det förändrades i samband med vetenskapen om att Sverige en gång i tiden förankrat kolonier. Det blev då intressant att försöka förstå (om) och (hur) Sveriges läromedel i historia målar upp Sveriges koloniala erfarenhet, både i den läroplan som jag följde (*LPO94*) och den läroplan eleverna idag följer (*LGR11*). Danmark är ett grannland till Sverige som också haft koloniala erfarenheter. Det blev då intressant att se (om) och (hur) Danmark beskriver sin koloniala historia samt att jämföra detta med Sverige. Anledningen till att den danska läroplanen (*Fællas mål 2009*) används som utgångspunkt är den debatt kring historiekanon som florerade främst i Danmark innan den nya läroplanen skrevs. Debatten kom senare till Sverige i samband med *LGR11*. Resultatet blev att en historiekanon inte skrevs in i den nya svenska läroplanen. Genom att använda den danska och svenska läroplanen skapades ett djup i uppsatsen. Den historiska kanon Danmark skrev in i läroplanen 2009, hade utstått både kritik och hyllningar. En kritik som tydligt framkom var att Danmarks historiska kanon var ett nationalkonservativt projekt. Detta skapar en intressant skillnad mellan Danmarks och Sveriges läroplan, samt öppnar vägen för att se om detta nationalkonservativa projekt, påverkar om och hur Danmark lär ut sin ”mörka sida” i historien.² Detta jämförs då med Sveriges som inte innehar en historisk kanon i den nya läroplanen *LGR11*. Berättar Sverige för sina ungdomar om landets ”mörka historia” eller är det något som döljs.

Att valet föll på att analysera läroböcker, är för att läroböckerna är något eleverna hela tiden möter i skolan. Läroboken förmedlar de läroplanen vill säga, vilket i sin tur kan kopplas till

---

¹ Klas- Göran Karlsson, ”Läroboken och makten- ett nära förhållande”, I *Att spegla världen: Läromedelstudier i teori och praktik*, red. Niklas Ammert, 1uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2011), s. 49.

² Julia Karström, ”En Kanon i Historia- Kontroversiell fråga i Danmark, men tystnad i Sverige”, Examensarbete (Malmö: Malmö högskola, 2007) s. 18–21.

samhället.³ Att jag hade en sådan positiv bild av Sveriges förflutna kan jag inte vara ensam om. Är det då något som är vanligt förekommande att läroböckerna inte benämner Sveriges koloniala erfarenhet och många barn samt ungdomar saknar kunskap kring detta. Agerar Danmarks läroböcker som de svenska, eller är den danska ungdomen väl medvetna om sitt lands koloniala förflutna. Hur påverkas de danska läroböckerna av samhället och dess läroplan. Det var många frågor som var obesvarade vilket skapade ett intresse till att undersöka dessa frågor.

2.0 Bakgrund

2.1 Danmarks kolonisering

När Europa upptäcker världen, vill Danmark också vara med och tävla. Kring 1600-talet hade Danmark kolonier i Nordatlanten, Sydatlanten och i Asien. De kolonier som hörde till nordatlanten är Grönland, Färöarna och Island. De kolonier som hörde till sydatlanten är de västindiska öarna (Jungfruöarna) utanför Karibien och guldkusten i Ghana. Danmark ville etablera kolonier mot Asien, och de lyckades skapa några handelsstationer/kolonier i Tranquebar och Serampore.⁴ Det danska västindiska kompaniet, deltog i triangelhandeln, och de danska västindiska öarna hade stora plantager som slavar arbetade på.⁵ Koloniseringen av Grönland har skett i många omgångar, av olika länder genom historien. Grönland hamnade i danska händer efter besegrandet av Norge, det dröjde dock till 1721 innan Hans Edgar koloniserade Grönland.⁶ Vid koloniseringen av Grönland, upplevde danskar och grönlänningarna ständiga konflikter. Danskarnas angrepp inuiternas religion och kultur för att kunna gå med ekonomisk vinst på Grönland.⁷

2.2 Sveriges kolonisering

Sverige hade tydliga koloniala intressen. När européerna expanderade in i Nordamerika ville Sverige delta. Sverige skaffade sig kolonin ”Nya Sverige” vid Delawarefloden. När Sverige började bygga kolonin ”Nya Sverige”, riktade svenskarna också blickarna mot Afrika, där handels skepp seglade och deltog i triangelhandeln. På grund av vinsterna i triangelhandeln,

---

³ Jörgen Mattlar, ”Inbördeskriget som historiedidaktiskt dilemma- En analys av gestaltningar av det finska inbördeskriget i finsk- och svenskspråkiga historieläroböcker 1960-2011”, I *Utbildningens revolutioner: Till Studiet av utbildning historisk förändring*, red. Anna Berg, Esbjörn Larsson, Madeleine Michaëlsson, Johannes Westberg & Andreas Åkerlund, 1uppl. (Ödeshög: DanagårdliTHO AB, 2017), s. 164-165.

⁴ Natmus, *Danmarks kolonier*, u.å., <https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/danmarks-kolonier/> [Hämtad: 2019-04-10].

⁵ Dansk vestindisk selskab, *øerne blivt danske (og norske)*, u.å., <http://www.dwis.dk/oerne-for-nu/oern-bliver-danske-og-norske> [Hämtad: 2019-04-10].

⁶ Mads Lidegaard, *Grönlands historia*, 1uppl. (Stockholm: Bovicgen, 2001), s. 88–89.

⁷ Lidegaard 1990, s. 126–127.

ville Sverige etablera mer makt i Afrika och 1652 skaffade Sverige ett fort som hette Carolus Fort vars syfte var slavar. Sverige förlorade kolonin Nya Sverige 1655 efter ett nederlag mot holländarna samt att Carolus Fort förlorades 1663 till holländarna. 1784 köpte Gustav den III kolonin Saint Barthélemy, antalet slavar ökade snabbt på ön och Sverige förankrade kolonin i nästan 100 år.⁸ Kring 1600–1700 började svenska staten att kolonisera lappmarkerna, utan att ta hänsyn till att samerna existerade på platsen. Koloniseringen skedde i steg och starten inleddes med Gustav Vasa som ville ha möjligheter att ta ut skatter av samerna. När silvret på Nasa fjäll upptäcktes, blev lappmarkerna av stort intresse för svenska staten som lockade människor att bosätta sig norrut.⁹ Detta blev starten för många års förtryck, rasism och nedvärdering av samerna.¹⁰

2.3 Historiekanon och läroplaner i dansk och svensk perspektiv

Begreppet kanon grundades ur det grekiska och semitiska språket och har sin grundläggande betydelse som ”måttstock” eller ”norm”.¹¹ En definition inom litteraturvetenskapen som Lars Brink beskriver, vilket han i sin tur har tagit från Nils Hajker 1977 är ”den relativt fast fixerade grupp av verk och författarskap som konstituerar den allmänt accepterade bilden av litteraturens historia”¹². Ytterligare en definition som Lars Brink citerar är Staffan Bergsten som menar att kanon begreppet är ”norm som kommer till uttryck i kanon återspeglar alltid en kollektiv åsikt med giltighet under längre tid”¹³. För denna uppsats handlar historiekanon om det 29 fastslagna historiekanon punkterna som blev intagna i den danska skolan år 2009. Dessa 29 punkter ledde till en stor dansk debatt angående de positiva och negativa konsekvenserna av att ha kanonpunkter.¹⁴

År 2009 infann sig en ny läroplan i Danmark, det var en läroplan som skulle bidra till att öka den danske elevens historiekunskaper. För att förstå den danska debatten kring historiekanon behövs en tillbakablick till år 2006. År 2006 begärde Bertil Haarder som var

---

⁸ Nils Erik Villstrand, *Sveriges historia 1600-1721*, 1uppl. (Stockholm: Nordstedts, 2011), s. 451-452.

⁹ Kersti Wistrand, *Koloniseringen av Lappland- De första nybyggarna*, 2016-09-01, <https://humanismkunskap.org/2016/11/01/de-forsta-nybyggarna/> [Hämtad: 2019-04-22].

¹⁰ Lennart Lundmark, *Stulet land: Svensk makt på samisk mark*, 1uppl. (Stockholm: Ordfront, 2008), s. 12, 42 & 50.

¹¹ Lars Brink, ”kanon, karaktärsfostran, kulturarv? Om litteraturundervisningens textkärna”, i *kanon och tradition- ämnesdidaktiska studier om fysik-, historia- och litteraturundervisningen*, red. Lars Brink och Roy Nilsson, 1 uppl. (Gävle: Intellecta Docusys AB, 2006) s. 13.

¹² Lars Brink 2006, s. 13.

¹³ Lars Brink 2006, s. 13.

¹⁴ Jens Aage Poulsen & Peter Yding Brunbech, ”hvad er der sket med kanonen?” *RADAR- historiedidaktisk Tidsskrift* 3:1 (2016) s. 11-22.

utbildningsminister i Danmark en rapport angående historieämnet och införandet av en historisk kanon.¹⁵

Det er regeringens opfattelse, at elever i folkeskolen ikke i tilstrækkelig grad er fortrolige med fortællingerne fra Danmarks historie, og at de ikke har tilstrækkeligt kendskab til andre nationers historie. Som noget nyt vil regeringen indføre en historiekanon.¹⁶

Rapporten som lanserades beskrev 29 historiekanon punkter som var intressanta för den danska eleven.¹⁷

År 2006 satt Bertil Hardeer i regering i Danmark, det var han som begärde rapporten som skulle öka den danske elevens historiekunskaper. Bertil Hardeer som var utbildningsminister i Danmark ville göra den danska eleven mer förtrogen med Danmarks historia. Genom att göra den danska eleven förtrogen med Danmarks historia skulle eleverna kunna tackla den globaliserade världen.¹⁸ Regeringen i Danmark var en konstellations regering mellan Venstrepartiet och Folkepartiet. Trots att Folkepartiet och Venstrepartiet delade på makten var regeringen en minoritet i den danska riksdagen. För att få igenom sina beslut krävdes stöd från något annat parti. Stödpartiet för denna regering blev det Danske- Folkepartiet. Danske- Folkeparti är ett nationalistiskt och främlingsfientligt parti, som nu både fick förhandla med regeringen och även bestämma hur Danmarks politik skulle formas.¹⁹

Rapporten som lanserades 2006 blev början till en debatt i Danmark. I debatten florerade både kritik och hyllningar till införandet av en historiekanon i Danmark. Delar av kritiken som framkom var att en historisk kanon i skolan är ett national-konservativt projekt. Vissa debattörer menade att ett införande av historiekanon, skulle försämra demokratin i landet.²⁰ Det existerade debattörer som riktade sig mer positivt till införandet av en historiekanon. De menar att det främjar den danska kulturen och det ger grundläggande kunskaper som alla

---

¹⁵ Utbildningsministeriet, *Rapport fra udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen* (UDU:2006:431; Köpenhamn: Utbildningsministeriet, 2006) s.2–3.

¹⁶ Utbildningsministeriet 2006, s. 3.

¹⁷ Utbildningsministeriet 2006, s. 4–6.

¹⁸ Utbildningsministeriet 2006, s. 4–6.

¹⁹ Danmark, *Nationalencyklopedi(NE)*, <https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/danmark#partier-och-regeringsbildning> [Hämtad: 2019-02-10].

²⁰Karström 2007, s. 18–21.

danska elever skall kunna.²¹ I valet 2007 fick Venstre återigen makten med stöd av Danske Folkeparti.²² Det 29 omdiskuterade kanonpunkterna sattes in i *Fællas mål 2009*.

I Sverige finns det inte en lika tydlig debatt angående en historiekanon. I Sverige påpekar de som är positiva till en historisk kanon att det måste funderas noggrant kring vilka punkter som kommer till uttryck. Vissa påpekar att det redan finns en svensk historiekanon. Dessa pratar om den informella kanon och utgår från att läraren och läroboken styr undervisningen. Den informella kanon syftar till att läraren och läroboken bestämmer den fastslagna kanon som existerar i Sverige. Detta med utgångspunkt i att lektioner i historia ofta utgår från läroboken.²³ Sverige innehar inte fastslagna punkter i läroplanen på liknande vis som den danska läroplanen har, vilket gör att lära ut exakta datum och händelser är upp till den svenska läraren att använda i undervisningen. Hade det stått i den svenskäläroplanen att alla svenska elever skall vara förtrogna med till exempel Karl den XII så hade Sverige innehaft en kanon likt den danska. Dick Harrison som Henrik Ragnarsson hänvisar till menar att en historisk kanon skulle vara positivt för den svenska skolan. Där det lilla måste ses i det stora, och att historia ämnet är styrt från politikernas värderingar och tankar.²⁴ Den svenska debatten var aldrig lika stor som den danska. Den innehöll några tankar och idéer angående historiekanon, där mestadels förhöll sig positiva till en kanon.²⁵ Debatten angående historiekanon lyckas alltid få någon form av negativitet med anledningen till att många ser det som nationalistiskt. I en debatt artikel från 2017, skriver Sven-Åke Thorsen ett svar till kristdemokraternas ledare som gått ut med att en kanon skulle vara bra till den svenska skolan. Han menar att en fastställd kanon borde endast makthavarna få studera. Med motivering att makthavande alltid vill plocka poäng på den nationalistiska arenan när det kommer till kultur.²⁶ Åren 2006–2008, fördes diskussioner i riksdagen angående en ny läroplan med kunskapskrav.²⁷ År 2011 fick Sverige en ny kursplan som för grundskolan heter *LGR11*. Anledning till att historiekanon

---

²¹Karlström 2007, s. 13–14.

²² Danmark, *Nationalencyklopedin (NE)*

²³ Henrik Ragnarsson, "Historiekanon- En skriftlig intervjustudie om gymnasielärares inställning till en kanon i historia", Kandidatuppsats (Karlstad: Karlstads universitet, 2007), S. 12-13.

²⁴ Ragnarsson 2007, s. 8.

²⁵ Ragnarsson 2007, s. 8.

²⁶ Sven-Åke Thorsen, "En historiekanon kanske vore på sin plats?", *Helahälsingetidning* 21/9-17, <https://www.helahalsingland.se/artikel/insandare/en-historiekanon-kanske-vore-pa-sin-plats> [Hämtad: 2019-03-10].

²⁷ Betänkande, 2008/09: UbU9. Tydligare mål, Kunskapskrav- Nya läroplaner för skolan.

används i denna uppsats är för att den har blivit kritiserad som nationalkonservativt projekt²⁸, samt att slavhandeln är en av punkterna som inkom i den danska läroplanen²⁹.

Läromedlen följer läroplanen, vilket säkerställer att elever får den kunskap läroplanen vill att eleverna förskansar sig med. Viktigt att förstå är att många lärare utgår från läroböckerna i sin undervisning, vilket medföljer att läroboken styr den undervisning som sker.³⁰ Att läroboken styr den undervisning som sker i skolan gör det då intressant att undersöka hur Danmarks och Sveriges koloniala erfarenheter lyfts fram, samt om det skiljer sig mellan länder.

3.0 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka (om) samt (hur) svenska och danska läroböcker i historia framställer ländernas egen koloniala erfarenheter. Förändras framställningen med utgångspunkt till ländernas nya kursplaner samt den danska och svenska debatten kring historiekanon. Hur länderna framställer sina egna koloniala erfarenheter med utgångspunkt i Grönland, Lappmarkerna samt ländernas behandling av inuiter och samer kommer att jämföras för att förstå hur Danmark och Sverige skiljer sig åt i frågan (om) och (hur) samhällena målar upp sina koloniala erfarenheter. Utgångspunkten i hela uppsatsen kommer att vara att ländernas läroböcker tonar upp och ned händelser utifrån vad som anses viktigt av samhället att eleverna har kunskap inom. Historiekanon inkom i Danmarks nya läroplan, där slavhandeln var en av de 29 punkter som fastslogs, samt att kanonpunkterna blivit kritiserade för att vara nationalkonservativt.³¹ Det blir av vikt för denna uppsats genom att det möjliggör en potentiell förändring i läroböcker och samhället.

- Hur beskrivs Sveriges koloniala erfarenhet i läromedel för grundskolan 7-9 innan *LGR 11* och efter *LGR 11*. Är det något som tonas ned eller lyfts upp samt hur beskrivs händelsen?
- Hur beskrivs Danmarks koloniala erfarenhet i läromedel för danska grundskolan 7-9 innan *fællas mål 2009* och efter *fællas mål 2009*. Är det något som tonas ned eller lyfts upp samt hur beskrivs händelserna?

---

²⁸ Karlström 2007, s. 18–21.

²⁹ Utbildningsministeriet 2006, s.19.

³⁰ Johan Nelson, "Hur används läroboken av lärare och elever", *Nordic Studies In Science Education* 2:2 (2006), s. 18–19.

³¹ Karström 2007, s. 18–21.

- Hur beskriver länderna sin egen behandling av inuiter samt samer i läromedlen? Är behandlingen av inuiter och samer något som lyfts fram eller tonas ned?
- Ländernas egna beskrivningar om sin koloniala erfarenhet, skiljer dem sig åt eller liknar dem varandra? Och på vilket sätt skiljer sig, alternativt liknar ländernas egen beskrivning om den koloniala erfarenheten?

3.1 Teoretiska utgångspunkter

3.2 Selektiva traditioner i ett läroboks perspektiv

Med begreppet selektiva traditioner menas de val som ständigt sker i en

undervisningssituation, vilka händelser som lyfts fram och vilka händelser som tonas ned.

Den selektiva traditionen bygger oftast på läraren. I en klassrumssituation är det läraren som bestämmer, vilket resulterar i att läraren får göra val. Dessa val baseras på lärarens sedvänjor, tankar, åsikter samt andras åsikter inom samma yrke. Det är läraren som bestämmer vad som är viktigt för eleverna att ha kunskap om och vad som inte är viktigt för eleverna att ha kunskap om.³² Lotta Brantefors skriver att selektiva traditioner är centralt när ett ämne problematiseras. Hon menar att de selektiva traditionerna samverkar med lärandekulturen som finns på en skola, lärarens kunskapssyn och läromedlen.³³ Denna syn får stöd av Christian Lundahl som menar att selektion betyder det som selekteras fram som viktigt för eleverna, att ha kunskap som bygger på lärartradition, kunskapssyn och undervisningens mål.³⁴

När undervisningens mål benämns blir det viktigt att benämna det faktum att läraren i sin undervisning skall utgå från läroplanerna. Läraren kan göra val i sin undervisning och dessa val måste kunna förankras i läroplanen. När läroplanen kommer till uttryck går det att påstå att läroplanen speglar samhällets nuvarande ideologi och tankar.³⁵ I varje läroplan finns ett aktivt historiskt inflytande. Skolan och läroplanen är bundna till en egen tradition, hur utbildningen tar form hänger ihop med samhällets ekonomiska, kulturella och sociala strukturer. Att samhället i Sverige styr skolan råder ingen tvekan om, olika institutioner bildas för att skapa och kontrollera den undervisning som sker. Skapa, i form av läroplaner och kontrollera i form av till exempel skolverket. Det är nödvändigt inom skolan att styra vad undervisningen skall ha för mål och innehåll. För att ha möjlighet att styra undervisningens

³² Annie-Maj Johansson & Per-Olof Wickman, "Selektiva traditioner i grundskolans tidigare år: Lärares betoning om kvalitét i naturvetenskapsundervisningen", *Nordic Studies In Science Education* 9:1 (2013), s. 51–52.

³³ Lotta Brantefors, "Ämnes didaktik och lärarutbildningen- Ett diskussion underlag om ämnesdidaktik, ämnesdidaktisk forskning och lärarutbildningen", PM (Uppsala: Uppsala Universitet, 2016), s. 4.

³⁴ Christian Lundahl, "Bedömning- att veta vad andra vet", i *Lärande, Skola, Bildning- en grundbok för lärare*, red. Caroline Liberg, 3uppl. (Stockholm: Natur och Kultur, 2016), s. 519.

³⁵ Mattlar 2017, s. 164-165.

mål och innehåll finns läroplanen. Denna styrning av skolan innebär makt och kontroll över vilken sorts fostran nästa generation får.³⁶ Det går att påstå att läroplanen speglar de tankar och ideal som florerar i ett samhälle.³⁷

Läroböckerna är direkt och- eller indirekt påverkade av läroplanen.³⁸ Genom att studera läroböcker går det att se hur framställningen av nationen, samhällets ideal och tankar lyfts fram i de olika läroböckerna. Läroböckerna lyfter inte fram händelser på ett homogent vis, utan konflikter i vad eleverna skall ha kunskap om har alltid förekommit. Dessa konflikter kan ses som en av samhällets spänningar, angående olika intressen som florerar i samhället. Det läroböckerna selekterar som viktig kunskap härstammar från de selektiva traditioner läroboken följer.³⁹ Med andra ord, läroböcker lyfter fram de händelser som samhället anser viktig för den nya generationen att ha kunskap om för att förstå samhällets nu-tid. Detta styrker Klas- Göran Karlsson som beskriver att läroboken är en form av makt, och inte makt över nutida samhällsdebatter utan makt i formen av att påverka människors föreställning om (vi) och (de andra).⁴⁰ Läroboken kan ses som maktens spegel, genom att maktägandes ideala självförståelse uttrycks genom lärobokens försök att fostra en ny generation efter dagens tankar och ideal.⁴¹ Läroböcker selekterar fakta och information, denna selektion utgår från de selektiva traditioner läroböckerna har. Läroböckerna förändras långsamt, att en viss typ av fakta ständigt selekteras fram och tonas upp och en viss typ av fakta tonas ned är beroende av de selektiva traditioner som existerar inom läroböckerna. Detta gör att läroboken i historia säger mer om den tid den skrivs i, än den tid den skriver om.⁴²

Att läroböckernas selektiva traditioner bygger på läroplanen och de tankar samt ideal som finns i ett samhälle, kan ses som självklart. Alla författare till läroböcker förhåller sig till läroplanen. Dessa författare är också människor som lever i tiden där dessa tankar och ideal framkommer. Detta gör att läroböckerna selekterar vilken information som den nya generationen skall ha kunskap om.⁴³ Författarnas selektion bygger på läroplanen, rådande normer, samhället, nationens självbild, tankar och ideal.⁴⁴ Dessa delar är något som

---

³⁶Ulf Lundgren, "Läroplansteori och didaktik" i *Lärande, Skola, Bildning- grundbok för lärare*, red. Caroline Liberg, 3uppl. (Stockholm: Natur och Kultur, 2016), s. 140-141.

³⁷ Mattlar 2017, s. 164–165.

³⁸ Mattlar 2017, s. 164–166.

³⁹ Mattlar 2017, s. 164–166.

⁴⁰ Karlsson 2011, s. 44.

⁴¹ Karlsson 2011, s. 45.

⁴² Karlsson 2011, s. 49.

⁴³ Mattlar 2017, s. 164–166.

⁴⁴ Karlsson 2011, s. 49.

läroböckerna förmedlar till den nya generationen. Att en historiekanon skrevs in i den danskaläroplanen, skapade en läroplansförändring vilket i sin tur gör att de selektiva traditioner Danmarks läroböcker följer bör förändras. Efter att 29 fastslagna kanon punkter skrevs in i den danska läroplanen så behövde den danskaläromedlen förändras för att kunna lära ut om de 29 kanonpunkter alla danska elever skall vara förtrogna med. Sverige innehar inte kanonpunkter likt den danska läroplanen, vilket blir den stora skillnaden mellan länderna. Kanon punkterna kan ha förändrat de danska selektiva traditionerna ut ett läroboksperspektiv då läroböckerna bygger på läroplanen.⁴⁵

Jörgen Mattlar hänvisar till Raymond William som utvecklade idén med selektiva traditioner för att passa den marxistiska samhällsorienterade konfliktteorin, där han menar att vissa händelser lyfts fram och andra tonas ned. Detta utifrån en nationell och- eller ett samhälles egen självförståelse, för att genom att ha möjlighet att bibehålla klassamhälle och dess gamla maktrelation.⁴⁶

Denna teori fungerar till denna uppsats genom att läroböckerna selekterar fram fakta. Det gör läroböckerna genom att lyfta fram vissa händelser och tona ned andra händelser, utifrån vad som anses viktigt för den nya generationen att ha kunskap inom. Kunskap som är viktig för att förstå en nations nu-tid och framtid samt att fostra eleven efter samhällets ideal och tankar. Läroböckerna hänvisar till ett så kallat kollektivt minne och ett föreställt gemensamt förflutet.⁴⁷ Klas- Göran Karlsson beskriver kopplingen mellan läroböckerna och makten i samhället. Läroböckerna selekterar information för att passa landets självbild och vad den nya generationen skall ha kunskap inom för att förstå nationens självbild och nu-tid.⁴⁸ Att vissa delar lyfts fram och andra tonas ned bygger ofta på traditioner. Koloniseringen som händelse bringade stort lidande för många då den gick hand i hand med bland annat slavhandel, exploatering av resurser och utnyttjande av befolkning. Ytterligare en negativ del med koloniseringen är att den bidrog till utvecklingen av U-länder som är underutvecklade och dessa länder är idag beroende av I-länder.⁴⁹ Både Sverige och Danmark var med i koloniseringens tidperiod och dessa båda länder bidrog genom sitt aktiva deltagande i koloniseringen av världen till utvecklingen av U-länder, slavhandel och exploatering av

---

⁴⁵ Karlsson 2011, s. 49.

⁴⁶ Mattlar 2017, s.164–165.

⁴⁷ Mattlar 2017, s. 165–166.

⁴⁸ Karlsson 2011, s. 44.

⁴⁹ "kolonialism", Nationalencyklopedin (NE), <https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kolonialism> [Hämtad: 2019-02-28].

resurser.⁵⁰ Är ländernas deltagande i koloniseringen något som selekteras bort i läroböckerna eller är det något som tonas fram för att förstå en nations nu-tid och eller framtid. Denna undersökning kommer inte fokusera på en nations självbild, eller ideal och tankar som florerar i ett land. Utan endast om och hur en händelse som ländernas egen kolonisering beskrivs. Är det något som anses viktigt för nya generationens medborgare att ha kunskap om eller är det något som döljs undan.

3.3 Tidigare Forskning

Den forskning som är relevant för denna studie är forskning som jämför både dagens Danmark och Sverige, danska och svenska läroplaner samt läroböcker, Danmarks och Sveriges kolonialism, samt behandling av Inuiter och samer.

Danmark vs Sverige

När det kommer till skillnader och likheter mellan Danmark och Sverige, existerar en väldigt passande undersökning som är skapad av Valter Lundell. Valter Lundells undersökning *Det omstridda arvet - kommunistiska erfarenheter i dansk och svensk historiekultur* försöker att ta reda på hur Danmarks och Sveriges historiekultur skiljer sig när det kommer till framförallt kommunism. Trots att uppsatsen inte berör ämnet kolonialism, så berör ämnet likheter och skillnader mellan Sverige och Danmark vilket blir högst relevant för denna uppsats.

Uppsatsen grundar sig i ett antagande kring att en nationell historiekultur existerar. I Danmark finnes en specifik historiekultur och det motiveras genom att Danmark firar specifika datum som har betydelse i deras historia, dessa datum är välkända av folket. Den svenska historiekultur är mindre påtaglig, och detta motiveras med att många inte vet varför Sverige firar sin nationaldag. När författaren sätter detta i perspektiv, tror Valter Lundell att det beror på att Danmark hela tiden fått kämpa för sin existens medan Sverige länge har fått leva i fred. Till ytan tycks Sverige och Danmark vara lika varandra, på djupet existerar stora skillnader. Han menar att i Sverige finns ett skuldmedvetande från Puriansk tradition vilket påverkar Sveriges hållning till vissa händelser. Sverige påvisar också en tydlig konflikträdsla och en konsensus debatt, medan i Danmark är oenighet en form av styrka och därav blir debattklimatet hätskare. När det kommer till att definiera sitt eget folk och svenskhet så är detta tabubelagt i Sverige medan Danmark gärna pratar om danskhet.⁵¹ Detta är av intresse för denna studie då skillnaderna mellan länderna kan komma till uttryck i läroböckerna för de

---

⁵⁰ Nationalencyklopedin (NE), *kolonialism*.

⁵¹ Valter Lundell, *Det omstridda arvet - Kommunistisk erfarenheten i dansk och svensk historiekultur*, doktorsavhandling (Lund: Lunds universitet, 2017), s. 77–78 & 131–133.

olika länderna. Resultatet pekar på att danskarna såg en koppling mellan ideologi och terror vilket svenskarna inte gjorde i samma utsträckning. Detta kopplar Valter Lundell till deras olika historiekulturer och erfarenheter i historien. Svenskarna visade kontinuitet kring kunskaper om kommunism medan danskarna inte gjorde det, det skiljde sig när i tiden de intervjuade var födda.⁵² Det skall bli intressant att se om det återfinnes stora skillnader i de danska läroböckerna jämfört med de svenska eller tvärtom.

Keld- Grinder Hansen är precis om Valter Lundell inne på den dansk kultur, och dansk historiekultur. Han menar att den fastslagna kanonen är ett sätt för Danmarks makthavande att ta kontroll över skolan och dess undervisning i ett försök att stärka den danska kulturen. Hansen skriver i kapitlet ”kanon et middle til at opnå samlingskraft i samfundet” att i början av 2006 försökte den danska kulturministern, införliva en kanon i alla kultursammanhang inom skolan. Historia ämnet fick 29 kanon punkter, vilket blev början till en debatt. Författaren redogör kort för debatten och går sedan in på de olika läroplanerna som funnits genom åren.⁵³ Frågeställningen författaren vill svara på är hans rubrik. Vilket det klara svaret är nej.⁵⁴ Däremot medger Grinder – Hansen att detta är till för att radikaliserar den danska skolan. Att politikerna vill ha större inblick och påverka mer kring vilken undervisning som sker. Det blir även lättare för läraren att stå till svars för sämre betyg på de danska eleverna.⁵⁵ Grinder- Hansen argumenterar emot politikernas motivering att kanonpunkterna skall leda till enighet och acceptans i det multikulturella samhället, genom att alla elever får en gemensam plattform att stå på. Han menar istället på att detta är ett sätt för de danska politikerna att styra skolan, via ramverk och tydliga mål.⁵⁶ Kerstin Tage Nilsson menar att den nya satsningen i Danmark och förändringen av ämnet historia är till för att passa nutidens politiska, ideologiska och pedagogiska strömningar.⁵⁷ Hon menar också att den nya läroplanen i Danmark ser elever som tomma subjekt som skall fyllas med nationell historia och kultur.⁵⁸ När det kommer till selektiva traditioner och hur svenska läroböcker lyfter fram händelser finns en uppsats som uttrycker hur det finska inbördeskriget förmedlas i svenska och

---

⁵² Valter Lundell 2017, s. 283–286.

⁵³ Keld Grinder-Hansen, ”Kanon- et middle til at opnå samlingskraft i samfundet?” I *Kanon och kulturarv: Historia och samtid i Danmark och Sverige*, red. Lars Erik Jönsson, Anna Wallethe & Jes Wienberg, 1uppl. (Göteborg & Stockholm: Makadam Förlag AB, 2008), s. 151–153.

⁵⁴ Grinder- Hansen 2008, s. 164.

⁵⁵ Grinder- Hansen 2008, s. 153.

⁵⁶ Grinder- Hansen 2008, s. 165.

⁵⁷ Karsten Tage Nielsen, ”Historieundervisningen i den danske folkeskole i et uddannelseshistorisk perspektiv”, I *Kanon och kulturarv: Historia och samtid i Danmark och Sverige*, red. Lars Erik Jönsson, Anna Wallethe & Jes Wienberg, 1uppl. (Göteborg & Stockholm: Makadam Förlag AB, 2008), s. 173.

⁵⁸ Tage Nielsen 2008, s. 180.

finskspråkiga läroböcker. Jörgen Mattlar beskriver vidare att inom läromedel finnes en konsensus kring framställningen av olika händelser. Anledningen till att denna undersökning är intressant är för att Jörgen Mattlar utgår från selektiva traditioner, föreställd gemenskap, kollektivt minne och historiebruk.⁵⁹ Hans resultat är att de svensk- och finsk språkiga läromedlen skiljer sig åt i vilka händelser som lyfts fram samt vilka ideologiska idéer som framkommer, vilket han kopplar till selektiva traditioner. Vissa händelser tonas upp och vissa tonas ned och detta för att bibehålla en kollektiv gemenskap.⁶⁰ Denna uppsats pekar på att selektiva traditioner påverkar läroböckerna i vad som lyfts fram och vad som tonas ned.

Samer, lappmarkerna & Grönland, inuiter

Vidare går vi in på studier angående samer, lappmarkerna, inuiter och Grönland. Detta för att få något att diskutera i relation till vad denna uppsats undersöker. Gunlög Für ställer sig mycket kritisk till svensk forskning kring samerna, och menar att det är alldeles för få gånger en avhandling skrivs om Sverige som kolonialmakt, eller övertagandet av Sápmi. Hon menar att vinnaren skriver historien, och svenskar tenderar att skriva historien på det sätt som passar oss, alltså att vi inte benämner övertagande av Sápmi som någon kolonialerfarenhet utan istället som en del av den svenska historien. En utveckling har skett, och på senare år har övertagande av Sápmi, fått högre erkännande som en del av den svenska kolonialmakten. Hon menar också på att samernas historia hör i lika stor grad till den svenska som svenskarnas historia gör och borde på detta sätt uppmärksammas.⁶¹ När det kommer till Danmark, inuiter och Grönland finns det en relativt enig forskning där Grönland anses vara en dansk koloni. Det som däremot blir viktigt för denna uppsats är en studie gjord av Bente Aamotsbakken där han jämför hur norska och danska läroböcker lyfter fram samer och inuiter i läroböcker⁶², där han kommer fram till att det alltid är ur den danskes sida som inuiterna porträtteras. De danska läroböckerna skriver gärna om hur Grönland och Grönländarna kristnades ur en god synvinkel. Inuiterna och dess syn på händelserna lyfts inte fram.⁶³

Det blir tydligt att det inte finns någon forskning som jämför danska och svenska läroböcker kring hur de benämner sitt eget lands deltagande i kolonialismen, ytterligare en del som det

---

⁵⁹ Mattlar 2017, s. 164–168.

⁶⁰ Mattlar 2017, s. 187–188.

⁶¹ Gunlög Für, "Tillhör Samerna den svenska historien?", *HumaNetten* 1:22 (2008), s. 2-7.

⁶² Bente Aamotbakken, "Pictures of greenlanders and samis in Norwegian and Danish textbooks", i *Opening the mind or drawing boundaries- History text in nordic schools*, red. Roderick Henry, Susanne Grindel, Wendy Anne Kopisch & Verena Radku, 1uppl. (Göttingen: Unipress, 2010), s. 61–62.

⁶³ Aamotsbakken 2010, s. 64–65.

finns lite forskning skrivet om är hur och om kolonialismen som fenomen är något som kan kopplas till dagenssamhälle och hur dagenssamhälle hänvisar och lär ut sitt eget lands deltagande i kolonialismen. Det blir då viktigt för denna uppsats att kunna förklara om och hur länderna hänvisar till sitt koloniala förflutna och kan det finnas någon förklaring till hur länderna hänvisar till sitt förflutna genom hur dagens samhälle ser ut.

4.0 Metod

I denna uppsats kommer en kvalitativ läromedelsanalys med utgångspunkt i hermeneutiken och en komparativ metod att användas. Motsatsen till hermeneutik är positivism, när positivistisk forskning arbetar med förklaring, försöker hermeneutiskforskning fokusera på förståelse. I denna uppsats kommer tolkning och förståelse av texter vara av viktigt för att kunna besvara uppsatsens frågeställningar.⁶⁴ Det är inlevelsen i materialet som är viktigt när en tolkning genomförs. Det går inte som tolkare att lämna sina personliga erfarenheter utanför.⁶⁵ Detta föranleder det val av inriktning jag valt för denna uppsats. I hermeneutiken handlar texttolkning om att tränga in i texter och genomföra djupa analyser. Inom historievetenskapen fick hermeneutiken ett stort genomslag och genomgick en utveckling, där det menades att varje text måste tolkas efter sin egen tidsanda. I detta fall betyder det att det är viktigt att förstå att det finns inga universella lagar. Alla texter måste tolkas utifrån sin egen tidsanda, sitt eget samhälle och dess kultur. Detta blir viktigt i denna uppsats, att individen som genomför textanalyserna sätter sig in i det samhälle där texterna skapades, för att kunna tolka texterna.⁶⁶ Genom detta kan de nämnas att läroböckerna som texter säger mer om den tidsanda den skapades i än vad läroböckerna säger om den tid boken skriver om.⁶⁷ Schleiermacher som Maria Sjöberg hänvisar till skapade den hermeneutiska cirkeln eller spiralen där hen menar att ”utgångspunkten att meningar tillsammans bildar textens helhet”⁶⁸. Det är en spiral eller cirkel där detaljer tolkas efter texten helhet. Maria Sjöberg skriver i boken *Metod* mycket utförligt kring hur hermeneutiken arbetar för att kunna tolka texter. Där hon menar att hermeneutiken är tolknings lära. Hermeneutiken bygger på samspel mellan dåtid och nutid.⁶⁹ ”I detta fall betonas texten som en helhet och tolkningens beroende av

---

⁶⁴ Sten Andersson, *Om positivism och hermenutik*, 1uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2014), s. 55–60.

⁶⁵ Andersson 2014, s. 174.

⁶⁶ Andersson 2014, s. 30.

⁶⁷ Maria Sjöberg, ”Textanalys”, i *Metod: Guide för historiska studier*, red. Martin Gustavsson & Yvonne Svanström, 1uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2018), s. 72.

⁶⁸ Sjöberg 2018, s. 72.

⁶⁹ Sjöberg 2018, s. 72.

forskarens förförståelse”⁷⁰ Detta blir av relevans för undersökningen, då den tolkning som sker är beroende av forskarens förståelse om samhället och den kontext läroböckerna tillkom i. Detta styrks av Klas-Göran Karlsson som menar att läroböckerna berättar mer om den tid den skrivs i än den tid den skriver om.⁷¹ Eftersom utgångspunkter är *Fællas mål 2009* och *LGR 11* samt debatten om historiekanon spegla de tankar och ideal som florerar i ett samhälle. Utifrån denna punkt blir förförståelsen kring läroplanerna, läroböckerna och samhällena de uppkom i relevanta för att göra en tolkning kring hur en specifik händelse i ländernas historia beskrivs i läroböckerna.⁷² Hermeneutiken blir en viktig del, då läroböckerna speglar samhällets tankar och ideal angående vad den nya generationen skall ha kunskap om för att förstå landets nutid. I detta perspektiv blir hermeneutiken viktigt då hela kontexten är av betydelse för att tolka materialet.

4.1 Komparativa metoden

Stora delar av denna uppsats kommer bygga på en kvalitativ läromedelsanalys med utgångspunkt ur hermeneutiken. Det som också blir relevant för denna undersökning är en komparativ metod. Den komparativa metoden är en utmärkt metod för att ha möjlighet till att studera likheter och skillnader mellan exempelvis två olika länder.⁷³ Den kvalitativa läromedelsanalysen med utgångspunkt i hermeneutiken kommer hela tiden att kompletteras med den komparativa metoden. Anledningen till att båda dessa metoder kommer att komplettera varandra är för att denna uppsats är full av jämförelser och det blir då viktigt att använda båda dessa metoder, för att kunna besvara uppsatsens frågeställningar. Detta med motiveringen att det blir relevant att finna likheter och skillnader, samt förstå hur och varför dessa skillnader och likheter existerar. Den komparativa metoden kommer vara ett bra komplement för att kunna besvara på frågeställningarna som uppsatsen har. Det finns olika alternativ när en komparativ metod genomförs. Det finns också olika inriktningar i den komparativa metoden, denna studie bygger på den komparativa metoden som förklarande studie. Komparativ metod som förklarande studie försöker förstå varför en situation ser ut som den gör eller förklaras som den gör.⁷⁴ Det är två olika länder som jämförs, och det är böcker som jämförs vilket gör att den komparativa metoden blir nödvändig i förståelsen av

---

⁷⁰ Sjöberg 2018, s. 72.

⁷¹ Klas- Göran Karlsson, "Läroboken och makten- ett nära förhållande", I *Att spegla världen: Läromedelstudier i teori och praktik*, red. Niklas Ammert, 1uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2011), s. 49.

⁷² Sjöberg 2018, s. 72.

⁷³ Thomas Denk, *Komparativ metod - En förståelse genom jämförelse*, 1uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2002), s. 7.

⁷⁴ Denk 2002, s. 12.

materialet. Med anledning till det som är tidigare nämnt är det positivt att använda en komparativ metod för att kunna få förståelse för hur bägge ländernas läroböcker skiljer sig från varandra och- eller efterliknar varandra.

4.2 Insamling och bearbetning av material

Det var viktigt för denna studie att finna danska läroböcker innan och efter *Fællas mål 2009*.

Det danska materialet har inhämtats från danska bibliotek. Alla de svenska böckerna är inhämtade från Södertörns bibliotek. Två böcker innan *LGR11* och två böcker efter.

Anledningen till att det var viktigt att finna böcker innan och efter vardera lands läroplan är för att läroplanerna speglar landets tankar och idéer och läroböckerna är direkt eller indirekt påverkade av läroplanerna.⁷⁵ När det kommer till bearbetning av materialet har böckerna delats upp efter den läroplan böckerna var skrivna för. Böckerna har tolkats och analyserat enskilt, för att sedan jämföras mellan likheter och skillnader för att kunna se om det finns någon tendens kring om och hur en händelse framställs i läroböckerna. När de svenska och danska läroböckerna tolkats har en jämförelse mellan länderna skett. Hela böckerna har sökts igenom för att inte missa något, och inom hermeneutiken är helheten viktig, vilket en hel genomsökning av boken kan ge. Vid bearbetningen av material, har en kodning skett.

Kodningen är utifrån frågeställningarna och detta gör det enklare för författaren att samla och bearbeta sitt material samt att resultatet blir tydligare.⁷⁶ Det som gäller vid kodningen är att studiens författare skapar teman efter sina frågeställningar, för att sedan bibehålla dessa teman i hur resultatet presenteras. De teman som finns i resultatet är huvudteman, där är det uppdelat i (kolonisering), (Grönland och Lappmarkerna) och (samerna och inuiterna). Genom att göra på detta vis kan materialet/ texterna samlas kring de tema som texterna berör. Under varje tema har materialet samlats igen för att finna likheter och skillnader i texterna. Till temat kolonisering berör Nya Sverige, S:t Barthelemy, Carolus fort, Jungfruöarna, Guldkusten i Ghana, Tranquebar och Serampore. Till temat Grönland och Lappmarkerna berör Sápmi, kolonisering, erövring, tillhör Sverige, och resurser. Samer och inuiter berör behandling, övermakt, tvångarbete, rasism, nedvärdering och folkförflyttningar. Under dessa teman kommer texterna tolkas om det går att finna några likheter och skillnader mellan böckerna, samt de bakomliggande meningarna för att kunna finna om och hur böckerna benämner

---

⁷⁵ Mattlar 2017, s. 164–166.

⁷⁶ Anders Florén, Henrik Ågren & Susanna Erlandsson, *Historiska undersökningar- Grunder i historisk teori och framställningssätt*, 3uppl. (Lund: Studentlitteratur AB, 2018), s.154–155.

ländernas egen kolonisering samt om det förändras i och med samhället och de nya kursplanerna förändras.⁷⁷

4.3 Urval

När det kommer till urvalet har denna undersökning fokuserat på svenska och danska läromedel. De läroböckerna som valdes var mestadels med motiveringen, det som går att få tag i inom tidsspannet. Det var viktigt att välja två danska böcker skrivna innan *Fællas mål 2009* och två danska böcker skrivna efter *Fællas mål 2009*. På liknande sätt har urvalet till det svenska läroböckerna skett. Två svenska läroböcker som är skrivna innan *LGR11* och två svenska läroböcker som är skrivna efter *LGR11*. Något direkt urval har inte skett, inga böcker har tagits bort, för att för lite fakta fanns inom dem. Detta är för att böcker utan fakta kan också besvara uppsatsens frågeställningar.

4.4 Avgränsning

Det föll sig naturligt att utgå från vardera lands egen läroplan, detta med motivering att läroplanen speglar ländernas tankar och idéer samt att läroböckerna är direkt eller indirekt påverkade av läroplanerna.⁷⁸ Motiveringen till att jag valt att utgå från varje lands egen läroplan är för att i undersökningens teori uttrycker läroplaner de tankar och ideal som florerar i ett samhälle och att läroböckerna bygger på läroplanen. Detta gör att läroplanen speglar det som ett samhälle vill att eleverna skall kunna för att förstå landets nu-tid. Läroboken påverkas indirekt eller direkt av läroplanen vilket gör att läroboken skildrar de åsikter, ideal och tankar ett samhälle har.⁷⁹

LGR 11: Motiveringen till att ha *LGR11* som utgång punkt, är på grund av att det kommer bli lättare att jämföra de svenska läromedlen mellan varandra samt enklare att få in den teoretiska utgångpunkt som denna uppsats innehar. Genom att använda *LGR 11* som brytpunkt, blir det intressant att se om de svenska läromedlen förändras samt hur de förändras. Detta gör också så att en jämförelse mellan danska och svenska läromedel blir lättare då jag har två utgångpunkter som är relativt nära i tid. Jag har valt att använda mig av *LGR 11*, då läroplanen speglar landets tankar och idéer. Detta är då viktigt att ha med i betänkskap när analysen av läromedelböckerna sker.

Fællas mål 2009: Motiveringen till att jag valt *Fællas mål 2009* som utgångpunkt, är att i *fællas mål 2009* ingår de 29 kanonpunkter som blev starten till en vild debatt i Danmark. Då

---

⁷⁷ Florén, Ågren & Erlandsson 2018, s. 154–155.

⁷⁸ Mattlar 2017, s. 164–165.

⁷⁹ Mattlar 2017, s. 164–165.

blir det enkelt att se om Danmarks egen skildring av kolonialism har förändrats. Det blir också enklare att jämföra mellan Danmark och Sverige, både läroplanerna ligger nära varandra i tid. Läroplanen skall enligt min teori spegla vad landet anser vara viktigt för eleverna att veta för att förstå landets nu-tid, samt de tankar och ideal som florerar i landet. Läroplanen kommer vara en viktig del för att förstå hur läroböckerna skriver om en specifik händelse. I *fællas mål 2009* skall historieämnet värna om Danmarks kultur, få elever att förstå Danmarks nu-tid och bidra till att den danska eleven får medel att klara den globaliserade världen.⁸⁰

Att uppsatsen har med den infekterade debatten i Danmark och Sverige beror till stor del på att Danmarks 29 fastslagna kanonpunkter, fått kritik för att vara nationalistiskt konservativt projekt.⁸¹ Att kanonpunkterna skapade meningsskiljaktighet är tydligt, det blir då intressant att ta med huruvida dessa punkter påverkade de danska läroböckerna kring om och hur de lyfter upp Danmarks deltagande i koloniseringen, då slavar var en av de 29 kanonpunkterna som inkom.⁸² Ytterligare en anledning är att Sverige inte infört någon kanon i läroplanen, vilket pekar på en tydlig samhällslig skillnad mellan länderna och ger denna uppsats ytterligare ett djup.

Denna uppsats har genomfört många avgränsningar när det kommer till vad som eftersöks i varje frågeställning. När det kommer till beskrivandet av Sveriges och Danmarks egen koloniala erfarenhet, kommer allt som går att finna analyseras. Detta med motiveringen att försöka finna om det är något som tonas upp eller ned i läroböckerna. Island kommer inte att användas i denna uppsats.

När det kommer till jämförelsen mellan Sverige och Danmark, kommer endast koloniseringen av Sápmi/lappmarkerna och koloniseringen av Grönland vara av intresse. Anledningen till detta är att båda företeelser, påminner mycket om varandra och blir då automatiskt lättare att jämföra. Under jämförelsen mellan Sverige och Danmark kommer även behandling av inuiter/samer att finnas med.

5.0 Källmaterial

Böckerna är uppdelade i fyra svenska och fyra danska läroböcker för grundskolan år 7-9. De svenska böckerna är uppdelade i två läroböcker skrivna innan *LGR11* och två skrivna till

---

⁸⁰ Utbildningsministeriet 2006, s. 4–5.

⁸¹ Karlström 2007, s. 18–21.

⁸² Utbildningsministeriet 2006, s. 19.

LGR11. De svenska böcker skrivna innan *LGR11* som kommer användas i analysen är *Historien pågår* (1999) skriven av Robert Sandberg och Maria Hedin⁸³ samt boken *Impuls Historia* (2009) som är skriven av Göran Körner och Lars Lagerheim⁸⁴. Båda böckerna är kronologiskt uppdelade med ett tydligt europeiskt fokus. När det kommer till läroböckerna skrivna till *LGR11*, är det den svenska läroboken *Utkik Historia* (2013)⁸⁵ som är skriven av Erika Nilsson, Hans Olofsson och Rolf Uppström. *Utkik historia* är relativt kronologisk, men med djupdykningar kring samer och andra minoriteter som inte följer den kronologiska ordningen i boken⁸⁶. Den andra boken skriven till *LGR11* är *Prio Historia* (2014)⁸⁷ och den är skriven av Bengt Almgren, David Isaksson, Berndt Tallerud och Hans Thorbjörnsson boken är kronologisk och innehar vissa djupdykningar som till exempel samerna där den kronologiska ordningen inte existerar⁸⁸.

Av de fyra danska läroböckerna är två skrivna till Danmarks tidigare läroplan och två är skrivna till nuvarande läroplan *Fællas mål 2009*. De två böckerna skrivna innan *Fællas mål 2009* är *Vejden mod Europa* (2001) skriven av Henning Brinckmann och Jens Aage Poulsen⁸⁹ och *Danmark i et globalt perspektiv* (2008)⁹⁰ skriven av Ebba Kühle och det framkommer i böckerna att de är skrivna för läroplanen innan *Fællas mål 2009*⁹¹. Båda böckerna är kronologiska och har ett tydligt fokus på Danmark. De två läroböckerna skrivna för *Fællas mål 2009* är *Det historiske overblikke* (2008)⁹² boken är skriven Jens Aage Poulsen och det framkommer tydligt i boken att den är för den nya läroplanen *Fællas mål 2009*⁹³. Boken *Historie 7*(2016)⁹⁴ är skriven av Henning Brinckmann, Erik Dehn, Sidsel Eriksen, Ulrika Grubb, Jens Aage Poulsen och Thomas Meloni Rönn och är en bok i tre delar, där *Historie 7*

---

⁸³ Maria Hedin & Robert Sandberg, *Historien pågår*, 1uppl. (Stockholm: Liber AB, 1999), s. 4–7.

⁸⁴ Göran Körner & Lars Lagerheim, *Impuls Historia 1-3*, 1uppl. (Stockholm: Natur och Kultur, 2009), s. 4-7.

⁸⁵ Erik Nilsson, Hans Olofsson & Rolf Uppström, *HI Historia 7-9 Utkik*, 1uppl. (Malmö: Gleerups, 2013) s. 5-7.

⁸⁶ Nilsson, Olofsson & Uppström, 2013 s. 5–7.

⁸⁷ Bengt Almgren, David Isaksson, Berndt Tallerud & Hans Thorbjörnsson, *Historia S Prio*, 1uppl. (Stockholm: Sanoma, 2014), s. 5–9.

⁸⁸ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 5–9.

⁸⁹ Henning Brinckmann & Jens Aage Poulsen, *Vejden Mod Europa (Tiden efter 1875)*, 4uppl. (Köpenhamn: Gyllendal, 2001), s. 1–7.

⁹⁰ Ebba Kühle, *Danmarks historie- i et globalt perspektiv*, 1uppl. (Köpenhamn: Gyllendal 2008), s. 2–7.

⁹¹ Kühle 2008, s. 2–7.

⁹² Jens Aage Poulsen, *Det historiske overblik*, 4uppl. (Köpenhamn: Gyllendal, 2008), s. 3–6.

⁹³ Aage Poulsen 2008, s. 3-6.

⁹⁴ Henning Brinckmann, Erik Dehn, Sidsel Eriksen, Ulrika Grubb, Jens Aage Poulsen & Thomas Meloni Rönn, *Historie 7*, 5uppl. (Köpenhamn: Gyllendal, 2016), s. 4-6.

är den del som berör uppsatsen ämne⁹⁵. Båda böckerna är skrivna till den nya läroplanen *Fællas mål 2009*. Båda böckerna är kronologiska och har ett fokus på Danmark.

De svenska och danska läroböckerna kan ses som representativa för grundskoleböcker, samt att de följer den läroplan de är skrivna för. Anledningen till detta är att böckerna är tydlig med att poängtera vilken läroplan boken tillkom för och av empirisk vetenskap används böckerna inom vissa skolor. Problematiken med läroböckerna är att, ett syfte med att skriva läroböcker är att tjäna pengar, vilket kan påverka böckernas innehåll. Den tolkning som görs av läroböckerna är subjektiv och hela läroböcker kommer inte tolkas utan endast de delar som berör uppsatsen syfte.

6.0 Undersökning och analys

Undersökningen har delats upp i tre teman. Detta för att förenkla förläsaren och författaren. Genom att göra dessa teman, kan eventuella likheter och skillnader framkomma tydligt

6.1 Koloniseringen

En snabb överblick av materialet, visar på en tydlig oenighet kring (om) och- eller (hur) Sveriges koloniala erfarenheter kommer till uttryck. Det återfinns ingen tydlig skillnad om böckerna är skrivna innan och efter *LGR11. Historien pågår* (1999) är den äldsta läroboken i urvalet, och den är skriven för läroplanen *LPO94*. I denna bok återfinns ingen benämning berörande Sveriges koloniala erfarenhet. Det som ständigt är i fokus är Europa, och hur Europa upptäcker världen.⁹⁶ I boken *Impuls* (2008) som också är skriven för *LPO 94* existerar endast två meningar berörande Sverige koloniala erfarenhet. Boken väljer att beskriva koloniseringen utifrån andra nationers deltagande.⁹⁷

Resten av Nordamerika koloniserades av engelsmän, holländare och fransmän.

Även Sverige hade en koloni, ”Nya Sverige”, vid Delawarefloden. Men 1655 erövrades den av holländarna.⁹⁸

När denna text tolkas, så anspelar texten på ett ointresserat Sverige, i den koloniala stafetten. En liknande mening förekommer i boken *Utkik Historia* (2013) som är skriven efter *LGR11*. I *Utkik historia* (2013) står det ”Där byggde svenskarna upp kolonin Nya Sverige”⁹⁹. Sveriges koloni S:t Barthelemy som Sverige hade i beslag under 100 år nämns inte, utan ”Nya Sverige”

---

⁹⁵ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Puolsen & Meloni Rønn 2016, s. 4–6.

⁹⁶ Hedin & Sandberg 1999, s. 4–7.

⁹⁷ Körner & Lagheim 2009, s.106.

⁹⁸ Körner & Lagheim 2009, s.106.

⁹⁹ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 94.

benämns trots att Sverige hade den kolonin i endast 30 år. Hela sidan handlar om Europas kolonisering och Sveriges deltagande benämns endast kort, och inte speciellt problematiserat.¹⁰⁰ Den enda svenska bok som benämner Sverige koloni S:t Barthelemy är boken *Prio historia* (2014) som är den senaste boken av det svenska materialet.¹⁰¹

Gustav den III köpte år 1748 en ö i Västindien, S:T Barthélemy, där antalet slavar snabbt ökade. Det dröjde ändå fram till år 1847 innan Sverige, fler år senare än till exempel Storbritannien avskaffade slaveriet.¹⁰²

I detta fall beskrivs Sveriges koloniala erfarenhet ur en dålig synvinkel. Boken jämför Sverige som slavnation med Storbritannien vilket ger en negativ bild av Sveriges koloniala erfarenheter. Utifrån helheten i texten, så är denna sida mörklagd och existerar mer som ett bihang i boken.¹⁰³ Att de svenska läroböckerna fokuserar på andras nationers deltagande i koloniseringen, är en tydlig tendens. Boken *Impuls* (2008) som är skriven för *LPO94* får i detta fall stå som exempel, där Sveriges koloniala erfarenhet beskrivs med två meningar, medan boken väljer att tydligt beskriva Danmarks koloniala erfarenhet.

Norge och Island hörde fortfarande till Danmark och Köpenhamn var huvudstaden. Dessutom har Danmark kolonier på Grönland, Färöarna och i Västindien. Från mitten av 1700-talet växte handeln över havet och Danmark fick en stor handelsflotta. I Köpenhamn fanns flera olika handelskompanier: Isländska, västindiska och Asiatiska kompaniet. Västindiska kompaniet drev triangelhandel liknande den brittiska, s. 149.¹⁰⁴

Ur denna synvinkel tonar boken mer upp Danmarks koloniala erfarenhet för ungdomar i den svenska skolan, än Sveriges koloniala erfarenhet. Att andra länders koloniala erfarenheter tonas upp, kan ses som ett sätt för svenska läroböcker att friskriva Sverige, för att tala till den nationella självbilden.¹⁰⁵ Som helhet är Sveriges koloniala erfarenhet något som tonas ned i läroböckerna, med motiveringen att det skiljer sig mycket mellan (om) och (hur) Sveriges koloniala erfarenhet framställs i läroböckerna. Att de svenska läroböckerna tonar ned Sveriges koloniala förflutna kan tolkas som att Sverige skäms över sitt deltagande i kolonialismen och det stämmer inte överens med den självbild Sverige vill ge ut. Det finns inte heller några tydliga skillnader mellan böckerna från innan *LGR11* och efter *LGR11*. Att läroböcker tonar

---

¹⁰⁰ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 94.

¹⁰¹ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 165.

¹⁰² Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 165.

¹⁰³ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 165.

¹⁰⁴ Körner & Lagheim 2009, s. 156–157.

¹⁰⁵ Mattlar 2017, s. 164–165.

upp en specifik händelse medan andra händelser tonas ned, bygger på de selektiva traditionerna som läroböckerna följer. Läroboken är direkt eller indirekt påverkad av läroplanen då läroboken måste bygga på läroplanen för att köpas in av skolor, vilket gör att läroboken påverkas av samhällets ideal och tankar och kan därför vinkla informationen för att passa den nationella självbild Sverige vill ge.¹⁰⁶ Att läroplanen är påverkad av makthavande i ett samhälle¹⁰⁷, gör att läroboken följer de tankar och ideal som makthavande i ett samhälle vill att den nya generationen ungdomar skall inneha¹⁰⁸. Utifrån denna synvinkel, är Sveriges och Danmarks eget deltagande i koloniseringen av världen, något som tonas upp eller tonas ned. De tydliga tendenserna i de svenska läroböckerna är att Sveriges deltagande som kolonialland är något som tonas ned. Det motiveras med att det skiljer sig mycket från vad, hur och om böckerna benämner Sveriges deltagande som kolonialland. Det skiljer sig inte heller om böckerna är skrivna efter *LGR11* eller om de är skrivna innan *LGR11*.

En snabb överblick över det danska materialet, visar en bild av en nation som är väl medvetna om Danmarks koloniala erfarenhet. Det finns en tydlig tradition kring om och hur läroböckerna benämner Danmarks koloniala erfarenhet. Anledningen till denna slutsats är att Danmarks läroböcker tonar upp Danmarks kolonisering av världen genom att alla läroböcker har två till tre sidor skrivna angående Danmarks deltagande i koloniseringen. Vid en granskning av boken *Vejden mod Europa* (2001) som är skriven innan *Fællas mål 2009* så benämns Danmarks koloniala erfarenhet utifrån någon form av gammalt rike. Sidorna innan denna formulering har Danmarks beskrivits som en stor nation, med ett rikt förflutet, vilket delvis stärks av formuleringarna kring Danmarks koloniala erfarenhet.¹⁰⁹

Island og færøerne hørde med til det danske rige som såkaldte bilande. Island havde selvstyre, og alle indre anliggender blev styret af Altinget. Kun konge, udenrigs- og forsvarspolitik var fællas med Danmark. Færøerne var et dansk amt, og færingerne var repræsenteret i Riksdagen.¹¹⁰

Att hänvisa till rike, eller att använda kolonierna i beskrivningen av Danmarks utrikes och försvarspolitik skapar en bild av en stolt nation, en stor nation. Denna form av hänvisning till stort förflutet är ett vanligt förekommande fenomen i de danska läroböckerna skrivna innan

---

¹⁰⁶ Mattlar 2017, s. 164–166.

¹⁰⁷ Karlsson 2011, s. 49.

¹⁰⁸ Mattlar 2017, s. 164–165.

¹⁰⁹ Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 14–16.

¹¹⁰ Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 15.

den nya läroplanen i Danmark. Liknande formuleringar går att finna i Boken *Danmark i et globalt perspektiv* (2008)

Selv med tabet af de østdanske provinser var den danske kongen stadig hersker over et (geografisk omfattende) imperium, der udover Danmark bestod af Norge, Slesvig, Holsten, Færøerne, Grønland og nogle kolonier i Indien, Afrika og de vestindiske øer.¹¹¹

Danmark väljer i läroboken *Danmark i et globalt perspektiv* (2008) att måla upp Danmark som ett imperium.¹¹² En historisk förlust, som accepteras genom att beskriva vilket stort imperium Danmark var under tidsperioden. Att kolonierna inte beskrivs utifrån en negativ synvinkel gör att kolonierna talar mer om för Danmarks ungdomar vilken bra och stor nation Danmark var. Att inte beskriva koloniseringens negativa sidor, kan ses som en tendens i de danska läromedlen skrivna innan *Fællas mål 2009*. Tendens i böckerna innan *Fællas mål 2009*, är att beskriva Danmarks koloniala erfarenhet utifrån någon form av stort förflutet. Danmarks kolonialaerfarhet är något som tydligt tonas upp i läroböckerna, samt bilden av Danmark som en bra och stark europeisk nation. Att de danska läroböckerna uppvisar en sådan tydlig kontinuitet kring hur Danmarks koloniala erfarenhet benämns, härstammar från de selektiva traditionerna. Där läroboken speglar, det samhälle Danmark var när läroboken skrevs, där läroböckerna tydligt påvisar ett intresse av att förmedla Danmark som en stark nation, med ett stark förflutet. De danska läroböckerna har en tydlig konsensus kring om och hur de benämner Danmarks koloniala erfarenhet, vilket kan bero på den nationella självbild läroböckerna innan *Fællas mål 2009* vill ge till den danska ungdomen.

Läroböckerna efter *Fællas mål 2009* har också ett tydligt fokus på den danska koloniala erfarenheten. Boken *Det historiske overblikke* (2008) har tre sidor som berör Danmarks koloniala erfarenhet¹¹³, medan *Historie 7* (2014) har två sidor¹¹⁴. Det finns en tydlig förändring mellan böckerna innan och efter *Fællas mål 2009* och det är att böckerna efter *Fællas mål 2009* beskriver Danmarks koloniala erfarenheter tillsammans med slavar och slavhandeln. Böckerna efter *Fællas mål 2009* beskriver gärna Danmarks deltagande i slavhandeln vilket är typiskt för det danska läroböckerna, då ett tydligt fokus på Danmark existerar. En anledning till att Danmarks koloniala erfarenhet beskrivs tillsammans med

---

¹¹¹ Kühle 2008, s. 91.

¹¹² Kühle 2008, s. 91.

¹¹³ Aage Poulsen 2008, s. 147–150.

¹¹⁴ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s. 106–108.

slavhandeln är att slavhandeln var en av punkterna som tillkom i *Fællas mål 2009*, vilket tydligt har påverkat läroböckerna i hur de framställer Danmarks koloniala erfarenheter. Att Danmarks koloniala erfarenhet benämns tillsammans med slavhandeln, ger en negativ bild av Danmarks koloniala förflutna. I boken *Det historiske overblikke* (2008) som är den äldsta boken skriven för *Fællas mål 2009* beskrivs Danmarks koloniala erfarenhet med utgångspunkten: hur den bidrog till slavhandeln.

Thomas gav dog ikke op. I kolonierna på andre øer udførte sorte slaver det hårde arbejde. Sådan skulle det også være på St. Thomas. Allerede i 1680 var det anlagt 45 plantager på øen, og befolkningen bestod av 156 hvide og 175 slaver.¹¹⁵

Viktigt att påvisa att innan citatet ovan, har läroboken beskrivit Danmarks svårigheter att kolonisera ön, vilket medföljer att fokuset försvinner från Danmarks missdåd. Att Danmarks missdåd försvinner i meningarna innan, gör att läsaren inte uppfattar, deltagandet i slavhandeln på lika tydligt vis. I boken *Historie 7* (2014) förminskas också känslan av Danmarks erfarenhet i slavhandeln. *Historie 7* (2014) väljer i sidorna efter Danmarks deltagande i koloniseringen och slavhandeln att beskriva hur Danmark var första land i världen att förbjuda slavhandel vilket återigen avdramatiserar Danmarks deltagande i slavhandeln.¹¹⁶

Iøbet af 1600- og 1700-tallet blev der anlagt fem danske forter på Afrikas kyst i det nuværende Ghana, og Danmark fik kontrol med de tre små vestindiske øer St. Thomas, St Jan og St. Croix. På disse øer anlagde danskerne sukkerplantager og importerede slaver fra Afrika til at arbejde på dem.¹¹⁷

Denna mening påminner mycket om hur Danmarks kolonisering framställs i boken *Det historiske overblikke* (2008)¹¹⁸. Båda böckerna efter *Fællas mål 2009* framställer Danmarks koloniala erfarenhet utifrån slavhandeln, vilket är en tydlig tendens. Båda böckerna skrivna innan *Fællas mål 2009* beskriver Danmarks koloniala erfarenhet, som ett exempel på ett stort danskt förflutet. Det som är gemensamt för alla de danska böckerna är att Danmarks koloniala erfarenhet är något som tonas upp. Att händelsen tonas upp härstammar från de selektiva traditionerna, att makten i det danska samhället, anser det viktigt för den nya generationen att

---

¹¹⁵ Aage Poulsen 2008, s. 150.

¹¹⁶ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s. 106–108.

¹¹⁷ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s. 106.

¹¹⁸ Aage Poulsen 2008, s. 150.

inneha kunskaper om Danmark koloniala erfarenhet.¹¹⁹ Hur framställningen skiljer sig åt är ännu ett exempel på hur fokuset ändras inom det danska samhället, vilket leder till att böckerna tar upp Danmarks medverkande i slavhandeln. Danmarks medverkande i slavhandeln förminskas också i böckerna efter *fællas mål 2009*, då en anledning kan vara att de inte är likställt med den nationella självbild Danmark vill ge ut till den nya generationen.

120

När det kommer till jämförelsen mellan Danmark och Sverige, är det tydligt att Sverige tonar ned sitt eget deltagande i koloniseringen. Att Sveriges deltagande tonas ned är en tydlig tendens i alla de svenska läromedlen. Danmark tonar upp sitt eget lands deltagande i kolonisering vilket är en tydlig tendens i alla de danskaläromedlen. Att de danska läroböckerna har flera sidor skrivna om Danmark egen erfarenhet kan endast tolkas som att händelsen är något som tonas upp i Danmark. Sveriges läroböcker skiljer sig mycket i (om) och (hur) de framställer Sverige deltagande i koloniseringen, samt att det skiljer sig inte om boken är skriven innan eller efter *LGR11*. Ett exempel är att två läroböcker som följer olika läroplaner, beskriver Sveriges koloniala erfarenhet utifrån ett ointresserat Sverige. *Impuls* (2009) som är skriven för *LPO94* beskriver kolonin ”Nya Sverige, och de målar också upp en bild av ett ointresserat Sverige.¹²¹ Boken *Utkik Historia* (2013) som är skriven för *LGR11* beskriver också kolonin ”Nya Sverige” och ett ointresserat Sverige att delta i den koloniala stafetten.¹²² *Historien pågår* benämner inte Sverige deltagande i kolonialism¹²³, medan *Prio* (2014) går in på kolonin S:t Barthelemy och beskriver Sveriges deltagande ur en negativ synvinkel¹²⁴. Om Sveriges koloniala erfarenheter benämns är det ofta enstaka meningar som beskriver händelsen, vilket tolkas som att Sverige skäms för sina utrikespolitiska insatser i koloniseringens era. I de danska läromedlen skiljer sig framställningen kring Danmarks kolonialerfarenhet beroende om läroböckerna är skrivna efter eller innan *Fællas mål 2009*. I de danska läroböckerna innan *fællas mål 2009* står den koloniala erfarenheten som ett tecken på ett stort förflutet.

Selv med tabet af de østdanske provinser var den danske kongen stadig hersker
over et (geografisk omfattende) imperium, der udover Danmark bestod af

---

¹¹⁹ Mattlar 2017, s. 164–165.

¹²⁰ Mattlar 2017, s. 164–165.

¹²¹ Körner & Lagheim 2009, s.106.

¹²² Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 94.

¹²³ Hedin & Sandberg 1999, s. 4–7.

¹²⁴ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 164–165.

Norge, Slesvig, Holsten, Færøerne, Grønland og nogle kolonier i Indien, Afrika og de vestindiske øer.¹²⁵

Medan i böckerna efter *Fællas mål 2009*, beskrivs den danska koloniala erfarenheten utifrån slavhandeln, vilket gör att Danmarks deltagande tolkas som negativ. ”På disse øer anlagde danskerne sukkerplantager og importerade slaver fra Afrika til at arbejde på dem.”¹²⁶ De danska och svenska läroböckerna speglar ett lands tankar och idéer¹²⁷ samt förklarar för den nya generationen kring vad som är vi och dem¹²⁸. Danmarks koloniala erfarenhet kan utifrån denna synvinkel ses som viktig för den nya danska generationen att inneha kunskap om, då händelsen tonas upp. I Sverige ter sig landets egna koloniala erfarenheter som oviktigt för den nya svenska generationen att inneha kunskap om då händelsen tonas ned.

6.2 Kolonisering av Lappmarkerna och Grönland

Om och hur läroböckerna beskriver ländernas kolonisering av Lappmarkerna och Grönland, blir av intresse för denna uppsats. Är landets egen kolonisering av Lappmarkerna/Grönland något som tonas upp eller är det något som tonas ned i de danska och svenska läroböckerna. I de svenska läroböckerna finns det en form av kontinuitet och förändring, vilket kort går att beskriva som att böckerna efter *LGR11* ger större utrymme åt Lappmarkerna och speciellt samerna. En anledning till att Lappmarkerna får större utrymme i böckerna efter *LGR11* kan bero på att läroplanen tillkom efter att samerna blev erkänt minoritets folk i Sverige. Detta medföljer ett större ansvar på den svenska skolan och regeringen att lära ut om samerna, då samerna fått större rättigheter i Sverige. En tydlig tendens i läroböckerna från innan *LGR11* är att koloniseringen av lappmarkerna beskrivs som en form av inflyttning och begreppet kolonisering förekommer inte. I boken *Historien pågår* (1999) existerar ett bra exempel på hur denna form av bosättning eller inflyttning beskrivs.¹²⁹

Samernas studerades noggrant. Man kom fram till att samerna var mindre utvecklade än övriga svenskar. Det medförde att regeringen inte tog någon hänsyn till samerna när man lockade bönderna att bosätta sig norrut.¹³⁰

Samernas utrymme i läroböckerna innan *LGR11* är väldigt litet och ofta beskrivs det endast i små faktarutor. I detta fall är det tydligt att någon form av kolonisering inte benämns, utan en

---

¹²⁵ Kühle 2008, s. 91.

¹²⁶ Aage Poulsen 2008, s. 106.

¹²⁷ Mattlar 2017, s. 163–166.

¹²⁸ Karlsson 2011, s. 49.

¹²⁹ Hedin & Sandberg 1999, s 162.

¹³⁰ Hedin & Sandberg 1999, s. 162.

inflyttning som motiveras med rasism. Ytterligare ett tydligt exempel för böckerna innan *LGR11* kommer från boken *impuls* (2009) ”I södra Sverige fanns det knappast någon outnyttjad jord kvar. För att försörja sig ”utvandrade” många till Norrland och blev nybyggare.”¹³¹ Återigen går meningen under inflyttande eller bosättning i Norrland och kolonisering tonas ned. Detta leder till budskapet att Sverige inte koloniserade Lappmarkerna utan det tillhörde Sverige och under denna period bosatte sig många i Norrland med statens stöd. En tendens för läroböckerna skrivna innan *LGR11* är att koloniseringen av Lappmarkerna tonas ned, och en form av inflyttningen i Norrland skedde. Att beskriva Sveriges bosättning norrut som en inflyttning ger en bra bild av den svenska staten, och Sveriges övertagande av lappmarkerna kan ses som något positivt för den nya svenska generationen.

När det kommer till de svenska läromedlen efter *LGR11* är det tydligt att Lappmarkerna och samerna har fått ett större utrymme. Det är svårt att finna någon tydlig tendens kring hur de beskriver övertagande av lappmarkerna. Den tendens som existerar är att båda böckerna påpekar att samerna haft ett eget land. Samerna och lappmarkerna är något som tonas upp i båda dessa läromedlen och det är den tydliga tendensen. Båda böckerna skiljer sig mycket åt kring hur de beskriver koloniseringen av lappmarkerna. *Prio historia* (2014) beskriver ett liknande situation som böckerna innan *LGR11*.

I mitten av 1600-talet försökte svenska staten att locka nybyggare till samernas land. De fick femton års skattefrihet och andra förmåner för att de odlade upp marken.¹³²

En form av inflyttning beskrivs, vilket är vanligt i de svenska läromedlen. Det som däremot bör påpekas är att boken tidigare har nämnt att samerna hade ett land långt innan Sverige hade gränser. Detta gör att boken beskriver samerna som urfolk, som en gång i tiden haft ett eget land.¹³³ Boken *Utkik historia* (2013) är den enda bok som benämner ordet kolonisering när det kommer till intagandet av lappmarkerna. *Utkik historia* (2013) använder ordet kolonisering som överrubrik, för att sedan beskriva hur denna kolonisering gick till.¹³⁴

---

¹³¹ Körner & Lagheim 2009, s. 151.

¹³² Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 484.

¹³³ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 483–484.

¹³⁴ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

Efter ett tag upptäckte myndigheterna i de olika länderna att Sápmi även innehöll andra rikedomar. Exempelvis startade Sverige på 1630-talet en silvergruva i Nasafjäll när den norska gränsen.¹³⁵

Liknande formuleringar går inte att finna i de andra svenska läromedlen. När *Utkik historia* (2013) benämner kolonisering, väljer läroboken att skylla Sveriges handlingar på andra länder, vilket var en tydlig tendens i de svenska läromedlen när det kommer till Sverige deltagande i koloniseringen.¹³⁶ Att händelsen tonas upp i de svenska läromedlen efter *LGR11* är tydligt. Det förekommer ingen konsensus i de svenska läromedlen efter *LGR11* kring hur övertagande av lappmarkerna skett. En tydlig koppling mellan det svenska samhället och läromedlen innan och efter *LGR11* existerar. Detta med anledningen av att samerna efter *LGR11* är erkänd minoritet vilket ger samerna vissa rättigheter. Detta syns tydligt i böckerna efter *LGR11* som då tonar upp samerna och lappmarkerna i böckerna. I läroböckerna innan *LGR11* är en tydlig tendens att de inte beskriver övertagandet av lappmarkerna som någon form av kolonisering, utan som en form av inflyttning. Tendensen som existerar i de svenska läromedlen efter *LGR11* är att lappmarkerna får större utrymme, samt att det framkommer att samerna hade ett eget land innan Sverige var ett land med egna gränser.

De danska läromedlen, har återigen en stor konsensus kring om och hur läroböckerna framställer koloniseringen av Grönland. En tydlig tendens är att alla de danska läroböckerna benämner Grönland som koloni, ytterligare en tendens är att de danska läromedlen benämner Grönland som en dålig investering. Det existerar ingen tydlig skillnad mellan läroböckerna innan och efter *Fællas mål 2009*. Alla läroböckerna använder Danmarks koloni Grönland som ett bevis på att Danmark varit ett imperium. Danmark och danskheten är i två av fyra läromedlen något som beskrivits i sidorna innan. Att Danmarks kolonisering av Grönland tonas upp, genom att lyfta fram händelsen som ett bevis på ett stort förflutet, kan bero på den bild Danmark vill ge till sina unga medborgare. I boken *Danmark i et globalt perspektiv* (2008) som är skriven innan *Fællas mål 2009* framkommer ett tydligt sådant exempel.

Drømmen om et Nordsø-imperium i 1000-talet blev som vi senere skal se- afløst af ambitionerne om et østersjø- imperium i 11-1300-tallet, og et nordisk imperium i 13-1500- tallet, og man kan vel endda med go ret tale om et dansk imperium helt op till 1800-1900-tallet med de nuværende nordatlantiske

---

¹³⁵ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s.310.

¹³⁶ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s.310.

områder (Færøerne og Grønland) som de sidste rester af en lang imperie-historie.¹³⁷

I detta fall sätts kolonin Grönland in som ett bevis på det danska imperiet. För att bevisa på att denna tendens existerar i alla läromedlen kommer även ett citat tas med från en lärobok efter *faellas mål 2009*. Boken *Historie 7*(2016) beskriver en form av dansk övermakt, vilket kopplas till ett starkt danskt förflutet.¹³⁸

Men den danske øvermagten var for stor, og Norge blev underlagt Danmark, Grønland, Island og Færøarna havde hørt sammen med Norge siden 900-1000-tallet. Disse lande kom også under den danske konge.¹³⁹

Att de danska böckerna beskriver Danmarks koloni Grönland, som en del av ett starkt förflutet, är en tydlig tendens. Böckerna visar dock oenighet kring hur koloniseringen av Grönland skedde vilket kommer beskrivas längre ned i denna studie.

När Danmark och Sverige jämförs, är det tydligt att Danmarks kolonisering av Grönland, lyfts fram. Det beskrivs som ett bevis på den danska övermakten. De danska böckerna är eniga kring att Grönland, fungerar som symbol för ett stort förflutet. Hur koloniseringen skedde existerar en oenighet kring. *Danmark i et globalt perspektiv* (2008) väljer att inte beskriva hur Danmark koloniserade Grönland utan fokuset i texten ligger på vad som hände på ön.¹⁴⁰ *Det historiske overblik* (2008) väljer att inte heller benämna hur koloniseringen skedde, utan fokuserar också mer vad som hände på ön Grönland.¹⁴¹ *Vejden mod Europa* (2001) beskriver en form av kolonisering som började med Hans Egder¹⁴² medan boken *Historie 7* (2016) beskriver att kolonin föll i dansk ägo efter besegrandet av Norge¹⁴³. De svenska läromedlen innan *LGR11* tonar ned koloniseringen av lappmarkerna, och har en tendens att måla upp koloniseringen som en inflyttning, stödd av svenska staten. Läroböckerna efter *LGR11* tonar upp lappmarkerna och samerna, fast har en oenighet kring hur koloniseringen skedde. *Prio historia* (2014) är inne på liknande beskrivning som läroböckerna innan *LGR11* har, nämligen att det skedde en inflyttning till lappmarkerna. Detta medföljer att läroboken målar upp en bild av att lappmarkerna alltid tillhört Sverige.¹⁴⁴ Läroboken *Utkik historia* (2013) beskriver

---

¹³⁷ Kühle 2008, s. 42.

¹³⁸ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s.172.

¹³⁹ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s.172.

¹⁴⁰ Ebba Kühle 2008, s. 91–92.

¹⁴¹ Aage Poulsen 2008, s. 148–149.

¹⁴² Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 14–16.

¹⁴³ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016, s.162.

¹⁴⁴ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 482–484.

inflyttandet som en kolonisering, trots att boken skyller mycket på andra Östersjöländers deltagande.¹⁴⁵ Att det skiljer sig mycket mellan Danmarks och Sveriges läromedel, beror på att böckerna följer två olika selektiva traditioner. Danmark har ett tydligare danskt fokus, där Grönland är ett bevis på något stort förflutet och det är den informationen som förmedlas i de danska läroböckerna.

I Sverige så framkommer ingen tydlig beskrivning på kolonisering vid övertagande av lappmarkerna med undantag från *Utkik historia* (2013)¹⁴⁶ Resterande läroböcker, beskriver koloniseringen utifrån antagandet att det tillhörde Sverige när Sverige blev ett land med gränser. Det är den bilden som förmedlas till den nya svenska generationen.

6.3 Behandling av samer och inuiter

Både Danmark och Sverige har handskats med ett urfolk i sin kolonisering av Grönland och Lappmarkerna. Båda folkgrupper lever kvar i länderna idag. Det blir då viktigt att undersöka hur länderna framställer behandlingen av inuiter och samer i läroböckerna. De selektiva traditioner läroböckerna följer, bygger på de ideal och tankar som florerar i ett samhälle, samt bygger på idén om att händelser tonas upp eller ned, för att passa ett lands nutid.

Läroböckerna förmedlar också en tanke om vi och dem, vilket då blir intressant att undersöka om det förekommer i läroböckerna som används för denna studie.¹⁴⁷ Vid en första överblick av materialet, framkommer en väldig oenighet kring ländernas behandling av vardera folkgruppen.

När det svenska materialet studeras noggrannare, blir denna skillnad mer påtaglig. När *Historien pågår* (1999) studeras, väljer boken att endast uttrycka en form av rasbiologisk forskning mot samerna. Fokuset på behandlingen av samerna försvinner, då informationen endast framkommer i en faktaruta. ”Samernas studerades noggrant. Man kom fram till att samerna var mindre utvecklade än övriga svenskar.”¹⁴⁸ En djupare förklaring framkommer inte, utan behandling nämns endast. Kapitlet handlar om vetenskapliga framsteg, trots detta läggs inte fokus på de negativa framstegen i form av rasbiologisk forskning, utan mer mot positiva framsteg som till exempel Carl von Linné växtsamling.¹⁴⁹ För att bevisa denna oenighet i de svenska böckerna skall bli tydlig används ett citat från boken *Impuls* (2008) som

---

¹⁴⁵ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁴⁶ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁴⁷ Mattlar 2017 s. 164–165.

¹⁴⁸ Hedin & Sandberg 1999, s 162.

¹⁴⁹ Hedin & Sandberg 1999, s 162.

också är skriven innan *LGR11*, där en annan typ av behandling mot samerna framställs. Sverige och svenskarna ses i denna bok som förtryckare. ”De var maktlösa mot kristna herrefolket. De svenska prästerna ansträngde sig för att utrota samerna religion.”¹⁵⁰ Meningen beskrivs inte närmare, utan fungerar mer som ett konstaterande. Ett större fokus i texten riktas mot Sverige, och svenskarna i helhet. Boken benämner samerna tydlig i samband med frihetstiden, vilket får ett betydligt större fokus. Att boken väljer att benämna samerna under denna tid, kan bero på att boken vill förtydliga att svenskar flyttade norrut vilket ledde fram till oenigheter mellan svenskar och samer under denna tid.¹⁵¹

Att benämna behandlingen av samer som en form av rasism eller förtryck förekommer också i böckerna efter *LGR11*, vilket leder till slutsatsen att en oenighet finns i de svenska läromedlen kring hur de målar upp behandlingen av samerna. När vidare studier genomförs av böckerna efter *LGR11* så framkommer det tydligt att samerna, dess historia och kultur får större utrymme i de svenska läroböckerna. Boken *Utkik historia* (2013) benämner att samernas land koloniserades, vilket leder vidare till att boken målar upp Sverige och svenskarna som förtryckare. Den rasbiologiska forskningen är inget som benämns i denna bok.¹⁵² ”Samerna tvingades forsla silvret från gruvan genom ett väglöst land ner till Piteå kusten.”¹⁵³ Formuleringen hänvisar till en form av förtryck, med tvångsarbete. Ordet kolonisering som boken benämner, gör att läsaren får en bild av Sverige som förtryckare.¹⁵⁴ Boken *Prio historia* (2014) har ett eget kapitel i boken som berör samerna och dess kultur vilket tyder på att boken tonar upp samerna. I denna del beskrivs den ständiga nedvärdering och rasism som samerna utsattes för, ”Samerna sågs som ett lägre stående folk vars kultur var dömd att gå under. De ansågs inte kunna bestämma om sin egen tillvaro”¹⁵⁵ Vilket tydligt påminner om framställningen boken *Historien pågår* (1999) har. Böckerna konstaterar mer behandlingen av samer, för att sedan fokusera på samernas kultur, vilket blir problematiskt då behandlingen av samer inte får någon djupare förklaring.

Vid en överblick i det danska materialet, så är det tydligt att Danmarks och danskarnas behandling av inuiter är något som tonas ned. I *Vejden mod Europa* (2001) som är den äldsta danska läroboken och skriven innan *Fællas mål 2009*, kan behandlingen av inuiter delas upp i

---

¹⁵⁰ Körner & Lagheim 2009, s. 151–152.

¹⁵¹ Körner & Lagheim 2009, s. 151–152.

¹⁵² Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁵³ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁵⁴ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁵⁵ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 485.

tre faser. Boken har ett tydligt fokus på det ekonomiska och det är det ekonomiska som driver Grönlandsfrågan i Danmark. Resultatet av att fokusera på de ekonomiska i läroboken gör att Danmark framställs som en bra nation, då Danmark har kvar Grönland trots att kolonin genererar ekonomisk förlust.¹⁵⁶

Grønlænderne kunne kun sælge deres produkter til KHG. Og det var kun gennem KHG, at Grønlænderne kunne skaffe sig rifler, patroner, kaffe, tobak og enkelte andre varer, de ikke selv kunne fremstille¹⁵⁷

Det som framställs i boken är en god handel mellan grönländare och danskar, behandlingen beskrivs inte djupare, utan i helheten tolkas texten som att danskarna behandlade inuiterna bra genom handel. Båda parter tjänar på denna handel, vilket är en vanlig beskrivning i de danska läroböckerna. Fokuset ligger inte på inuiterna i texten utan fokuset ligger på det ekonomiska, att Grönland inte gav vinster. Att fokuset är på den dåliga ekonomin Grönland hade, skapar bilden av Danmark som ett bra kolonialland, som behåller Grönland utan att Grönland ger vinst som alla andra nationer får av deras kolonier.¹⁵⁸ *Danmark i et globalt perspektiv* (2008) benämner inte hur inuiterna behandlades, vilket tyder på att böckerna innan *Fællas mål 2009* har en oenighet kring om och hur de framställer Danmarks behandling av inuiter. Utifrån denna punkt, kan slutsatsen göras att böckerna tonar ned Danmarks behandling av inuiterna.

Det är tydligt att böckerna efter *Fællas mål 2009* inte är enade kring om och hur danskarna behandlade grönländarna. *Det historiske overblikke* (2008) beskriver en liknande situation som *Vejden mod Europa* (2001) gör, båda böckerna ger en positiv bild med handel mellan danskarna och grönländarna. Fokuset i texten är inte på inuiter utan återigen på att Grönland genererar ekonomisk förlust, vilket målar upp Danmark som ett bra kolonialland. ”Eskimoerna fik redskaber af jern i bytte for skind og stødtænder fr narhvaler.”¹⁵⁹ Återigen framkommer en beskrivning kring handel i de danska läroböckerna. Att beskriva handeln på viset boken gör målar upp bilden av en god relation där båda parter tjänar på denna typ av handel. Genom att boken målar upp en god handel, framställer boken Danmark och danskarna som ett bra folk, med goda koloniala erfarenheter. Boken *Historie 7* (2016) väljer att inte benämna hur inuiterna behandlades. Fokuset riktas mot kolonin Grönland och öns utveckling till idag, då Danmark får en avgörande roll som Grönlands räddare.¹⁶⁰ Att denna oenighet existerar i de

---

¹⁵⁶ Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 15.

¹⁵⁷ Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 15.

¹⁵⁸ Brinckmann & Aage Poulsen 2001, s. 15.

¹⁵⁹ Aage Poulsen 2008, s. 148.

¹⁶⁰ Brinckmann, Dehn, Eriksen, Grubb, Aage Poulsen, Meloni Rønn 2016 s. 172–173.

danska läroböckerna, med motiveringen att två läroböcker inte benämner Danmarks behandling av inuiter och två målar upp en utbytlig handel, tyder på att händelsen är något som tonas ned i de danska läroböckerna. Den tendensen som finns är att Danmarks läroböcker, målar upp Danmarks behandling av inuiter som en god behandling, eller så nämns behandlingen inte alls. Genom att tona ned behandlingen eller benämna en god behandling, gör att Danmark skapar en självbild om landets historia som positiv, vilket är den uppfattning texterna ger.

När Danmarks och Sveriges läroböcker jämförs så är det tydligt att Sveriges läroböcker följer samhällets utveckling.

De svenska böckerna innan *LGR11* tonar ned behandlingen av samerna, samt är oeniga kring hur de benämner Sveriges behandling av samerna. Läroböckerna efter *LGR11* tonar upp samerna, och Sveriges behandling av samerna. Det som tydligt framkommer är den oenighet läroböckerna har i beskrivningen kring hur, samerna behandlades dåligt. Där boken *Prio* (2014) benämner den nedvärdering och rasism samerna fick utstå,¹⁶¹ medan boken *Utkik historia* (2013) framställer Sverige som förtryckare.¹⁶² Den självbild Sverige vill framföra till de unga medborgarna är att samerna inte behandlas rättvist.

En likhet mellan Sverige och Danmark är att båda ländernas läroböcker är oeniga kring hur urfolken behandlades. Denna slutsast dras efter studerandet av båda ländernas läroböcker, då alla läroböcker tar upp olika saker.

Danmark har en större oenighet än Sveriges läroböcker, vilket tyder på att händelsena har tonats ned i de danska läroböckerna. Att två av fyra läroböcker väljer att inte beskriva hur inuiterna behandlades, och dessa läroböcker följer två olika läroplaner är ett exempel på den oenighet de danska läroböckerna innehar. Två av fyra beskriver en god behandling av inuiter med utgångspunkt i handel och dessa läroböcker följer också två olika läroplaner. Detta leder till slutsatsen att det inte finns någon konsensus kring om och hur Inuiternas situation skall benämnas i läroböcker och det tyder på att händelserna är något som tonats ned. Att händelserna tonas ned har sitt ursprung i de selektiva traditionerna. Danmarks samhälle anser det inte viktigt att danska ungdomar skall ha kunskap om hur Danmark behandlade Inuiterna. Att läroböckerna har en stark koppling till samhället och den målar upp bilder på (vi) och (dem) kan i detta fall ses som ett försök att släta över hur Danmark behandlade inuiter för den

---

¹⁶¹ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 482–484.

¹⁶² Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310–311.

nya generationen.¹⁶³ Att det är tydligt att det skiljer sig mellan Sverige och Danmark, beror både på att länderna följer olika selektiva traditioner. Det svenska samhället efter *LGR11* anser det viktigt att beskriva hur samerna har behandlats i historien. Danmarks läroböcker anser det inte viktigt för landets nutid att ungdomar skall ha kunskap om Danmarks behandling av inuiterna.¹⁶⁴

6.4 Resultat

Det som framkommer tydligt är att båda länderna följer två olika selektiva traditioner.

Danmark tonar tydligt upp sitt deltagande i koloniseringen i alla läroböcker, vilket tyder på att det danska samhället anser det viktigt för danska elever att ha kunskap om landets deltagande i koloniseringen. De danska läroböckerna innan den nya läroplanen, målar upp Danmarks koloniala erfarenheter utifrån ett stort förflutet, medan de danska läroböckerna skrivna efter *Fællas mål 2009* benämner den koloniala erfarenheten i samband med slavhandeln.

Slavhandeln var en av de punkter som tillkom till den nya danska läroplanen, vilket ytterligare anspelar på att läroböckerna är skrivna för läroplanerna vilket gör att samhället vill lyfta fram händelsen som viktig och det syns tydligt i de danska läromedlen kring dess beskrivningar av Danmarks koloniala erfarenhet.

Sverige tonar tydligt ned sitt deltagande i den koloniala stafetten. Det skiljer sig mycket om, hur och vad läroböckerna tar upp. Sverige hamnar i bakgrunden, för den europeiska historien. Sveriges koloniala erfarenhet anses inte ha någon påverkan på landets nutid och går emot den bild av Sverige som läroböckerna skapar.¹⁶⁵ Danmark är tydliga att benämna Grönland som koloni, däremot skiljer sig beskrivningarna kring hur kolonin blev dansk. Den Grönländska kolonin, får mycket utrymme och de danska läromedlen målar gärna upp Danmark som ett bra kolonialland i samband med den grönländska kolonin. De svenska läromedlen skiljer sig åt beroende på om de är skrivna innan eller efter den nya läroplanen. Att det skiljer sig så tydligt är ytterligare ett bevis på att läroböckerna speglar samhällets nutid, då samerna har fått större utrymme i läroböckerna sedan samerna fått vissa belagda rättigheter i samhället.

Läroböckerna innan *LGR11* tonar ned samerna och lappmarkerna. Ingen form av kolonisering benämns utan mer som ett inflyttande stödd av svenska staten. Läroböckerna efter *LGR11* tonar upp samerna och dess historia/kultur. Böckerna efter *LGR11* är osäkra på om det skett

---

¹⁶³ Mattlar 2017, s. 164–166.

¹⁶⁴ Mattlar 2017, s. 164–166.

¹⁶⁵ Mattlar 2017, s. 164–166.

en kolonisering, då *Utkik historia* (2013) benämner en form av kolonisering¹⁶⁶ medan *Prio historia* (2014) beskriver en inflyttning av nybyggare.¹⁶⁷

När det kommer till Danmarks behandling av inuiter, är en tydlig tendens att det tonas ned då läroböckerna uppvisar stor oenighet kring Danmarks behandling av Inuiterna. I två danska läroböcker benämns en god behandling genom handel och i två läroböcker nämner inget om danskarnas behandling av Inuiterna. Slutsatsen är att de danska läromedlen tonar ned händelsen, då det inte anses som viktigt för dagens danska ungdomar att ha kunskap om.¹⁶⁸ Sveriges läroböcker har återigen en oenighet kring samerna, då böckerna innan den nya läroplanen tonar ned samerna och dess behandling, medan böcker efter *LGR11* tonar upp samernas situation. Hur samerna behandlades illa, skiljer sig dock böckerna åt efter *LGR11*, *Prio historia* (2014) benämner en form av rasism¹⁶⁹, medan *Utkik historia* (2013) målar upp Sverige och svenskarna som förtryckare¹⁷⁰. Den danska historiekanon som inkom i läroplanen och fått kritik för att vara nationalkonservativt och den har påverkat de selektiva traditioner de danska läroböckerna följer. Denna påverkan har gjort att läroböckerna efter den nya kursplanen ger Danmark större utrymme, och böckerna beskriver ofta Danmark som en bra och stolt nation trots att Danmarks misstag i historien benämns tydligare. Det skall nämnas att böckerna innan den nya läroplanen också hade ett danskt fokus.

7.0 Avslutande diskussion

Jörgen Mattlar, kommer fram till att selektiva traditioner påverkar läromedlen i vad som lyfts fram och vad som tonas ned, utifrån ett försök att tala till det kollektiva minnet hos folket som lever inom ett lands gränser.¹⁷¹ Att historiekanon avänds i uppsatsen är för att Danmarks införande av en historiekanon, kan ha förändrat de danska selektiva traditionerna ur ett läroboksperspektiv kraftigt. Sverige innehar ingen liknande kanon som den danska läroplanen har vilket skapar den tydliga skillnaden mellan läderna. Utifrån denna synvinkel har denna uppsats försökt tagit reda på om koloniseringen är något som tonas upp eller tonas ned i de danska och svenska läromedlen. Ett tydligt svar är att de danska läromedlen definitivt tonar upp Danmarks koloniala erfarenhet. Alla de danska böckerna skriver om Danmarks

---

¹⁶⁶ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310.

¹⁶⁷ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 483–484.

¹⁶⁸ Mattlar 2017, s. 164–166.

¹⁶⁹ Almgren, Isaksson, Tallerud & Thorbjörnsson 2014, s. 483–484.

¹⁷⁰ Nilsson, Olofsson & Uppström 2013, s. 310–311.

¹⁷¹ Mattlar 2017, s. 164–166.

kolonialaerfarenhet, och tolkningarna av texterna har urskiljt att de danska läromedlen tonar upp händelserna för att påpeka på ett stort dansk förflutet. Anledningen till att Danmark tonar upp sin egna kolonialerfarenhet kan bero på att Danmark existens alltid varit ifrågasatt, vilket kan påverka den egna historiekulturen enligt Valter Lundell.¹⁷² Ytterligare en anledning till att Danmarks koloniala erfarenhet tonas upp i läroböckerna kan bero på den samhälliga kontexten. Keld Grinder- Handsen skriver att kanon punkterna är ett försök från politikerna sida att stärka greppet kring den danska skolan.¹⁷³ Om politikerna vill stärka greppet kring den danska skolan blir det viktigt att se vilka politiska strömningarna som existerar i Danmark. Där höger nationalistiska Danske Folkeparti är med och stödjer regeringen. Detta kan påverka vilken bild Danmarks läroböckerna målar upp för den danska eleven. De danska läromedlen påminner om varandra väldigt mycket i vad som tonas upp och vad som tonas ned. Detta är enligt Jögren Mattlar är beroende av den samhälliga kontexten¹⁷⁴ och det är också anledningen till att denna uppsats använt hermenutiken som metod, då hermenutiken menar att texten berättar mer om samhället den uppkom i än samhället den skriver om¹⁷⁵. Danmark beskriver inte sitt koloniala förflutna som något negativt, utan som något positivt vilket ger bilden av en stolt nation. Det sker dock en skillnad mellan böckerna innan *Fællas mål 2009* och böckerna efter. Denna skillnad är att böckerna efter den nya läroplanen har större fokus på Danmarks deltagande i slavhandeln, där Danmark själva tar ansvar för sina missdåd. Att denna skillnad existerar beror på den nya läroplanen. I den nya läroplanen inkom 29 kanon punkter och en av dessa var slavhandeln. Att slavhandeln då inkom i läroböckerna tyder på en tydlig koppling mellan läroböcker och makten i samhället.¹⁷⁶ Denna koppling beror på de selektiva traditioner, då läroböckerna innehar vissa traditioner som härstammar från samhället.¹⁷⁷

Trots att de svenska läroböckerna skiljer sig mycket från varandra så är samernas historia något som tonas upp i de svenska läroböckerna efter *LGR11*. Att Sveriges böcker skiljer sig mer från varandra än till exempel de danska läroböckerna, kan bero på den formella kanon som Danmark har i sin läroplan. Ytterligare en anledning kan vara att i Sverige finns en sort konsensus politik, och konflikt rädsla vilket gör att böckerna inte blir ifrågasatta på liknande

---

¹⁷² Lundell 2017, s. 77–78.

¹⁷³ Grinder- Hansen 2008, s. 164–165.

¹⁷⁴ Mattlar 2017, s. 164–165.

¹⁷⁵ Sjöberg 2018, s. 72.

¹⁷⁶ Klas- Göran Karlsson 2011, s. 45.

¹⁷⁷ Mattlar 2017, s. 164–166.

sett.¹⁷⁸ Att böckerna inte blir ifrågasatta, kan leda till att författarna får göra ett större urval kring hur händelser benämns, vilket blir tydligt i det svenska exemplet. Att samerna och dess område koloniserades är något som tonas ned i de svenska läroböckerna, då det endast är en bok som benämner ordet kolonisering. Detta kan bero på den forskning som finns. Vinnaren skriver historien och det fungerar bättre med den självbild Sverige vill ge, genom att inte benämna en kolonisering utan att beskriva att lappmarkerna alltid tillhört Sverige.¹⁷⁹ Att det skiljer sig mellan Sverige och Danmark blir i detta fall tydligt, att de danska läroböckerna målar upp Danmark som en bra och stor nation, beror på den nationella självbild böckerna vill ge. Att böckerna vill ge den nationella självbild att Danmark är en stormakt i dåtidens Europa, kan ha sina orsaker i att landet ständigt stått inför krig de senaste 200 åren. Danmarks gränser har ständigt varit ifrågasatta, vilket kan leda till att en form av patriotisk känsla förekommer i de danska läroböckerna.¹⁸⁰ Att Sverige har ett skuldmedvetande från Putriansk tradition är inget som förekommer i de svenska läroböckerna det finns inget ursäktande i de svenska läroböckerna angående Sveriges koloniala historia. Sveriges läroböcker innehåller inte skuldmedvetande utan istället väljer de svenska läroböckerna att tona ned Sveriges missdåd, eller beskriva behandlingen av samer genom att förklara att det är okej utifrån dåtidens tankar.¹⁸¹ Att de svenska läroböckerna ofta kort benämner Sveriges kolonier, eller inte alls benämner Sveriges kolonier gör att det tolkas som att Sverige och läroböckerna skäms över Sveriges koloniala förflutna. Sverige vill måla upp sig själva som ett bra land, att endast kort benämna och/- eller inte benämna en negativ historia kan tyda på att Sverige vill förminska sitt egna deltagande, och skäms för sitt förflutna. Att inte berätta om ett skamset förflutet gör att våra ungdomar inte får en bild av hela Sveriges förflutna, medan det kan också tolkas som att Sverige ångrar sitt koloniala förflutna. Danmark har tydligare selektiva traditioner i hur och om böckerna tonar upp eller ned händelser. Att de danska böckerna innehåller en större konsensus kan bero på de danska debatterna och ifrågasättande klimatet som finns i Danmark, då enighet i böckerna ger mindre utrymme för den enskilda boken att bli ifrågasatt.¹⁸² Denna studie motsäger Lundells diskussioner att i Sverige existerar en konsensus kring historia, medan i Danmark är oenighet starkt.¹⁸³ Resultatet i denna studie visar att Sverige är oeniga kring om och hur händelser framställs, medan Danmark uppvisar en större konsensus. De

---

¹⁷⁸ Lundell 2017, s. 77–78.

¹⁷⁹ Für 2008, s. 2–7.

¹⁸⁰ Lundell 2017 s. 77.

¹⁸¹ Lundell 2017 s. 77.

¹⁸² Lundell 2017 s. 77–78.

¹⁸³ Lundell 2017, s. 77–78.

danska läroböckerna lyfter inte fram deras behandling av inuiterna, vilket får stöd av Bente Aamotsbakken, där Danmark beskriver händelser utifrån att det var bra för grönländarna, utan att ta in grönländarnas syn på händelserna.¹⁸⁴ De danska läroböckerna innehar ett otroligt Danmarks fokus, det lilla diskuteras i det stora, och den danska historiekanon som tillkom i läroplanen 2009 förändrade inte fokus från Danmark utan gav Danmark ytterligare fokus. I böckerna efter faellas mål 2009, benämns inte Danmarks kolonisering som något positivt utan, den förknippas istället med slavhandeln. Historiekanon som enligt många var ett nationalkonservativt projekt talar i detta fallet, för ett Danmark som erkänner sina misstag i koloniseringens era, även fast detta erkännande sitter långt inne i de danska läroböckerna.¹⁸⁵ Sverige som inte innehar en historiekanon väljer att tona ned sitt deltagande i koloniseringen och istället fokusera på andra länders deltagande. I denna uppsats tolkas detta som att Sverige skäms över sitt förflutna, och inte vill måla upp de negativa sidor Sverige haft. Att dölja sitt förflutna och inte benämna det negativa tolkas som att Sverige skäms över sitt koloniala förflutna. De svenska böckerna uppvisar en oenighet kring vad och vilken fakta som benämns. Böckerna efter *LGR11* lägger större utrymme på Samerna vilket kan förklaras med den samhälliga kontexten, då Samerna fått större rättigheter i Sverige. Für berättar att vinnarna skriver historien och därför beskriver inte Sverige koloniseringen av Sápmi som en kolonisering, hon menar dock på att en förändring har skett och denna förändring syns i denna undersökning genom att läromedlen efter *LGR11* ger samerna större utrymme.¹⁸⁶ Aamotsbakken påpekar att Grönland och grönlänningarna alltid beskrivs utifrån Danmarks synvinkel och grönlänningarna själva kommer aldrig på tal.¹⁸⁷ Det syns i denna undersökning genom att Danmark beskriver en god relation och utbytlig handel med grönlänningarna vilket blir problematiskt då det målar upp en bra bild av Danmarks kolonisering av Grönland. Sverige och Danmark beskriver behandlingen av urfolken ur en synvinkel, alltså vinnarens synvinkel. Sveriges läromedel förändras efter *LGR11* i ett försök att beskriva mer om samernas, kultur och historia vilket kan ses som positivt, då även Für är noggrann med att påpeka att samernas historia tillhör Sveriges lika mycket som svenskarnas.¹⁸⁸ Sverige och Danmark beskriver sitt deltagande i kolonialismen olika, Sverige skäms medan i Danmark är deltagande i kolonialismen ett tecken på landets forna storhet.

---

¹⁸⁴ Aamotsbakken 2010, s. 61–62.

¹⁸⁵ Karström 2007, s. 18–21.

¹⁸⁶ Für 2008, s. 2-7.

¹⁸⁷ Aamotsbakken 2010, s. 64-65.

¹⁸⁸ Für 2008, s. 2-7.

Denna uppsats har bidragit till ökad kunskap om danska samt svenska skolan, samt det danska och svenska samhället. Till ytan kan Danmark och Sverige vara relativt lika, men Sverige har svårigheter att benämna sin kolonisering medan Danmark gärna berättar om sitt deltagande i koloniseringen. Med denna uppsats hoppas finns ett hopp om att den bidragit till en förståelse för den danska skolan och samhället samt den svenska skolan och samhället kring hur de ser på sitt egna lands deltagande i koloniseringen. Det hade varit intressant att forska vidare på likheter skillnader mellan Danmark och Sverige. För vidare forskning skulle de vara intressant att undersöka hurvida Sverige berättar om alla sina missdåd/misstag i historien och om Danmark gör detsamma. Ytterligare en intressant forskning hade varit hur tillexempel nations tänket, kollektivt minne och historiebruk liknar och skiljer sig åt i de båda länderna.

8.0 Sammanfattning

Syftet med studien var att ta reda på hurvida Sverige och Danmark beskriver sina koloniala erfarenheter i läroböcker innan och efter ländernas nya kursplaner. Ytterligare ett syfte var att jämföra länderna kring om och hur de beskriver om sitt koloniala förflutna och behandlingen av Samer och Inuiter. För att kunna besvara syftet har uppsatsen använt sig av en komparativ metod samt hermenutiken. Det teoretiska ramverk uppsatsen hade var selektiva traditioner i ett läroboksperspektiv, vilket betyder att läroböcker tonar upp och ned händelser utifrån vad som anses viktigt för den nya generationen att ha kunskap om för att förstå ett lands nutid.¹⁸⁹ Det blev tydligt att Sverige tonar ned sitt deltagande i koloniseringen, medan Danmark gärna beskriver sitt deltagande i koloniseringen. Detta tyder på att ländernas läroböcker följer olika selektiva traditioner. Danmarks läroböcker innan den nya kursplanen beskriver Danmarks deltagande som ett bevis på ett starkt förflutet, medan läroböckerna efter nya kursplanen beskriver Danmarks deltagande utifrån slavhandeln. Sverige tonar ned behandlingen av samer och koloniseringen av lappmarkerna i läroböckerna skrivna innan den nya kursplanen, medan läroböckerna efter den nya kursplanen tonar upp Samerna, medan koloniseringen av lappmarkerna fortfarande tonas ned. Danmark tonar upp koloniseringen av Grönland, medan behandlingen av inuiter är något som tonas ned. Det blir nu tydligt att de svenska läromedlen tonar ned Sveriges deltagande i koloniseringen och den nya generationen kan besitta liten eller ingen kunskap om Sveriges kolonier utifall undervisningen utgår från läroboken. Att kort benämna eller inte alls benämna Sveriges koloniala förflutna har i denna uppsats tolkats som

---

¹⁸⁹ Mattlar 2017, s. 164–166.

att det ses som en skamfläck i Sveriges historia. Danmarks ungdomar är välmedvetna om sitt lands koloniala förflutna om undervisningen utgår från läroboken och Danmarks kolonialaförflutna är ett tecken på att Danmark är ett imperium.

9.0 Käll- och litteratur förteckning

Källor

Almgren, Bengt, *Prio [Stadiebok] Historia*, 1. uppl., Sanoma utbildning, Stockholm, 2014.

Brinckmann, Hening, Dehn, Erik, Eriksen, Sidsel, Grubb, Ulrik, Poulsen, Aage Jens & Rönn, Meloni Thomas, *Historie 7*, 5. uppl., Gyllendal, Köpenhamn, 2016.

Brinckmann, Henning & Poulsen, Aage Jens, *Vejen mod Europa: Tiden efter 1875*, 1. uppl., Gyllendal, Köpenhamn, 2001.

Hedin, Marika & Sandberg, Robert, *Historien pågår: [historia för grundskolans senare del]*, 1. uppl., Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1999.

Körner, Göran & Lagheim, Lars, *Impuls: för grundskolans senare del. Historia. 1-3 Stadiebok*, 1. uppl., Natur & kultur, Stockholm, 2009.

Kühle, Ebbe, *Danmarks historie i et globalt perspektiv*, 1. uppl., Gyldendal, København, 2008.

Nilsson, Erik, Olofsson, Hans & Uppström, Rolf, *Hi: historia. 7-9*, 1. uppl., Gleerups, Malmö, 2013.

Poulsen, Aage Jens, *Det Historiske Overblik*, 4. uppl., Gyllendal, Köpenhamn, 2008.

Internetkällor

Danmark, *Nationalencyklopedin(NE)*, <https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/danmark#partier-och-regeringsbildning> [Hämtad: 2019-02-10].

Dansk vestindisk selskab, *øerne blivt danske (og norske)*, u.å., <http://www.dwis.dk/oerne-for-nu/oern-bliver-danske-og-norske> [Hämtad: 2019-04-10].

”kolonialism”, *Nationalencyklopedin (NE)*, <https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kolonialism> [Hämtad: 2019-02-28].

Natmus, *Danmarks kolonier*, u.å., <https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/danmarks-kolonier/> [Hämtad: 2019-04-10].

Thoresen, Sven- Åke, ”En historiekanon kanske vore på sin plats?”, *Helahälsingetidning* 21/9-17, <https://www.helahalsingland.se/artikel/insandare/en-historiekanon-kanske-vore-pa-sin-plats> [Hämtad: 2019-03-10].

Wistrand, Kersti, *Koloniseringen av Lappland- De första nybyggarna*, 2016-09-01, <https://humanismkunskap.org/2016/11/01/de-forsta-nybyggarna/> [Hämtad: 2019-04-22].

Litteratur

- Aamotbakken, Bente, "Pictures of greenlanders and samis in Norwegian and Danish textbooks", I *Opening the mind or drawing boundaries- History text in nordic schools*, red. Roderick Henry, Susanne Grindel, Wendy Anne Kopisch & Verena Radku, 1uppl., Unipress, Göttingen, 2010.
- Andersson, Sten, *Om positivism och hermeneutik*, 1uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2014.
- Betänkande, 2008/09: UbU9. Tydligare mål, Kunskapskrav- Nya läroplaner för skolan.
- Brantefors, Lotta, "Ämnes didaktik och lärarutbildningen- Ett diskussion underlag om ämnesdidaktik, ämnesdidaktisk forskning och lärarutbildningen", PM (Uppsala: Uppsala Universitet, 2016).
- Brink, Lars, "kanon, karaktärsfostran, kulturarv? Om litteraturundervisningens textkärna", i *kanon och tradition- ämnesdidaktiska studier om fysik-, historia- och litteraturundervisningen*, red. Lars Brink och Roy Nilsson, 1 uppl., Intellecta Docusys AB, Gävle, 2006.
- Denk, Thomas, *Komparativ metod - En förståelse genom jämförelse*, 1uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2002.
- Florén, Anders, Ågren, Henrik & Erlandsson, Susanna, *Historiska undersökningar- Grunder i historisk teori och framställningssätt*, 3uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2018.
- Für, Gunlög, "Tillhör Samerna den svenska historien?", *HumaNetten* 1:22 (2008), s. 1-10.
- Grinder-Hansen, Keld, "Kanon- et middle til at opnå samlingskraft i samfundet?" I *Kanon och kulturarv: Historia och samtid i Danmark och Sverige*, red. Lars Erik Jönsson, Anna Wallethe & Jes Wienberg, 1uppl., Makadam Förlag AB, Göteborg & Stockholm, 2008.
- Johansson, Annie-Maj & Wickman, Per-Olof, "Selektiva traditioner i grundskolans tidigare år: Lärares betoning om kvalitéer i naturvetenskapsundervisningen", *Nordic Studies In Science Education* 9:1 (2013), s. 50-65.
- Karlsson, Klas- Göran, "Läroboken och makten- ett nära förhållande", I *Att spegla världen: Läromedelstudier i teori och praktik*, red. Niklas Ammert, 1uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2011.
- Karström, Julia, "En Kanon i Historia- Kontroversiell fråga i Danmark, men tystnad i Sverige", Examensarbete (Malmö: Malmö högskola,2007).
- Lidegaard, Mads, *Grönlands historia*, 1uppl., Bovicgen, Stockholm, 2001.
- Lundahl, Christian, "Bedömning- att veta vad andra vet", I *Lärande, Skola, Bildning- en grundbok för lärare*, red. Caroline Liberg, 3uppl., Natur och Kultur, Stockholm, 2016.
- Lundell, Valter, *Det omstridda arvet - Kommunistisk erfarenheten i dansk och svensk historiekultur*, doktorsavhandling (Lund: Lunds universitet, 2017).

Lundgren, Ulf, "Läroplansteori och didaktik" I *Lärande, Skola, Bildning- grundbok för lärare*, red. Caroline Liberg, 3uppl., Natur och Kultur, Stockholm, 2016.

Lundmark, Lennart, *Stulet land: svensk makt på samisk mark*, 1uppl., Ordfront, Stockholm, 2008.

Mattlar, Jörgen, "Inbördeskriget som historiedidaktiskt dilemma- En analys av gestaltningar av det finska inbördeskriget i finsk- och svenskspråkiga historieläroböcker 1960-2011", I *Utbildningens revolutioner: Till Studiet av utbildning historisk förändring*, red. Anna Berg, Esbjörn Larsson, Madeleine Michaëlsson, Johannes Westberg & Andreas Åkerlund, 1uppl., DanagårdliTHO AB, Ödeshög, 2017.

Nelson, Johan, "Hur används läroboken av lärare och elever", *Nordic Studies In Science Education* 2:2 (2006), s. 16-27.

Nielsen Tage, Kersten, "Historieundervisningen i den danske folkeskole i et uddannelseshistorisk perspektiv", I *Kanon och kulturarv: Historia och samtid i Danmark och Sverige*, red. Lars Erik Jönsson, Anna Walette & Jes Wienberg, 1uppl., Makadam Förlag AB, Göteborg & Stockholm, 2008.

Poulsen, Aage Jens & Brunbech, Yding Peter, "hvad er der sket med kanonen?" *RADAR- historiedidaktisk Tidsskrift* 3:1 (2016) s. 11-22.

Ragnarsson, Henrik, "*Historiekanon - En skriftlig intervjustudie om gymnasielärares inställning till en kanon i historia*", Kandidatuppsats (Karlstad: Karlstads universitet, 2007).

Sjöberg, Maria, "Textanalys", I *Metod: Guide för historiska studier*, red. Martin Gustavsson & Yvonne Svanström, 1uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2018.

Utbildningsministeriet, *Rapport fra udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen* (UDU:2006:431; Köpenhamn, Utbildningsministeriet, 2006).

Villstrand, Nils Erik, *Sveriges historia 1600-1721*, 1uppl., Norstedt, Stockholm, 2011.